

Iz sveta tišine

Obvestilo uredniškega odbora

Pred vami je oktobrska številka glasila Iz sveta tišine, v kateri boste našli zanimivosti iz življenja gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. Prejšnja, obsežna številka je bila posvečena mednarodnim dogodkom s kongresa in skupščine Svetovne zveze gluhih, kulturnega festivala v Franciji in uspeha našega bronastega atleta Tadeja Encija. Tokratno številko posvečamo praznovanju mednarodnega dneva gluhih, ki je letos potekalo v Kopru, mednarodnim novicam in zanimivostim iz društev. Zahvaljujemo se vam za prispevke in upamo, da boste z nami sodelovali tudi v prihodnje. Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Če bi želeli tudi sami napisati kakšen prispevek, ste pristrčno vabljeni, da ga pošljete po elektronski pošti ali na naslov Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, s **pripisom 'za IST'**.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite prejemati, vas vabimo, da nam na naslov Zveze ali po elektronski pošti sporočite svoje ime, priimek ter naslov, da vas uvrstimo med njegove prejemnike.

Ne pozabite tudi na spletno glasilo IST, ki je dosegljivo na spletni strani www.zveza-gns.si.

Še vedno velja vabilo za dejavno sodelovanje pri ustvarjanju našega skupnega glasila Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Uredništvo

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo. Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Pošiljanje pisnega in slikovnega gradiva za glasilo IST

V uredništvo prihajajo različne vrste datotek in fotografij za objavo. Radi bi vas vnovič spomnili na že napisana navodila, kako in v kakšni obliki je treba pripraviti in poslati datoteke. Le ob upoštevanju navodil bomo lahko zagotovili kakovost našega tiskanega medija.

BESEDILNE DATOTEKE

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

SLIKOVNE PRILOGE

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije narejene s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega čitalca, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvorno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB. Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument! Ko boste besedilo v Wordu poslali po elektronski pošti, zraven pripnite še fotografije v formatu jpg. Če poslane fotografije in besedila ne bodo ustrezala navodilom, bomo članke prisiljeni zavrniti oziroma jih objaviti brez fotografij.

Uredništvo

Izdajatelj: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, Ljubljana, telefon: 01/500 15 00, telefaks: 01/500 15 22 **Spletna stran:** www.zveza-gns.si **Urednik:** Adem Jahjefendić, urednistvo.ist@zveza-gns.si **Uredniški odbor:** Franc Forštner, Aleksandra Rijavec Škerl, Tine Jenko, Robert Žljajpah, **Lektorica:** Anita Jurič **Oblikovanje:** ARTMEDIA **Tisk:** Tiskarna DTP Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. V posameznih primerih mnenja posameznikov ne izražajo obvezno tudi mnenja ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo častdrugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografiji na naslovnici: Mednarodni dan gluhih Koper 2015 **Foto:** Arhiv ZDGNS

Tudi letos so se gluhi in naglušni iz celotne Slovenije zbrali, da bi proslavili svoj mednarodni dan, ki ga je sprejela Svetovna organizacija gluhih na svojem kongresu leta 1959.

Gluhi po vsem svetu slavijo svoj mednarodni dan vsako tretjo soboto v mesecu septembru. To je dan, ko želijo opozoriti javnost, da so tudi oni del te družbe, in čeprav je njihova invalidnost na zunaj nevidna, kljub temu povzroča ogromno težav, s katerimi se srečujejo v vsakodnevem življenju.

Gluhota je zaradi doživljenjske ovire govorno-socialne komunikacije, ki se pri gluhih osebah kaže v trajni izoliranosti od slišččega okolja, med najtežjimi oblikami invalidnosti. Zato so invalidi sluha in govora ovirani pri zadovoljevanju svojih osnovnih življenjskih potreb in interesov.

Organizacije gluhih so med najstarejšimi in temeljijo na solidarnosti, samopomoči in izkušnjah s sliščim okoljem ter ob pomoči posameznikov z znanjem materinega jezika gluhih – znakovnega jezika – zagotavljajo uveljavljanje specifičnih potreb in pomembno pripadnost svojemu socialnemu okolju.

V letošnjem letu ponovno opozarjamo na nevidno diskriminacijo gluhih v procesu izobraževanja, saj se še vedno pojavljajo velike ovire pri izobraževanju gluhih v njihovem jeziku, znakovnem jeziku. Temu je namenjena tudi osrednja misel ob letošnjem mednarodnem dnevu gluhih, da gluhe osebe s svojim jezikom – znakovnim jezikom – zmorejo vse. Če pa jim je kratena pravica do uporabe lastnega jezika, so jim s tem kršene tudi osnovne človekove pravice in temeljne svoboščine.

**»Naš jezik je v naših rokah.
Z znakovnim jezikom gluhi zmoremo!«**

Pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja smo letos proslavili že 56. mednarodni dan gluhih in ob tej priložnosti tudi 60. obletnico delovanja Društva gluhih in naglušnih Koper.

Društvu gluhih in naglušnih Koper ob častitljivem jubileju iskreno čestitamo!

Adem Jahjefendić

Mednarodni dan gluhih, Koper – 2015

S sekretarjeve mize

»Vrlina je, ne slabost, če damo ljudem še eno priložnost, kadar resnično obžalujejo svoje napake in se želijo poboljšati.«

Mednarodni dan gluhih 2015

Društvo gluhih in naglušnih Koper je organiziralo 56. mednarodni dan gluhih, ki je sovpadel s 60. obletnico društva. Lepo vreme, odlična organizacija in veliko udeležencev iz vse Slovenije je svoj dan praznovalo tako v Kopru, kjer je potekala svečana akademija, kot v Portorožu, kjer je bilo družabno srečanje. Številne aktivnosti v mestu, lep kraj in morje so bili dodatni motiv za pester celodnevni program. Častni pokrovitelj dogodka je bil predsednik Slovenije Borut Pahor, slavnostni govornik pa poslanec v Državnem zboru Jani Möderndorfer. Predsednik Zveze Mladen Veršič je izpostavil dosedanje dosežke in opozoril na še nerealizirane zadeve. Zveza se je ob tem predstavila s številnimi aktivnostmi, kot sta predstavitev Spletne TV in nove brezplačne aplikacije Slovarja slovenskega znakovnega jezika. Čestitamo vsem prostovoljcem in vodstvu društva za čudovito izpeljan dan.

Slavnostna akademija

Mednarodni dan gluhih 2016

Upravni odbor Zveze je sprejel sklep, da bo mednarodni dan gluhih septembra 2016 v organizaciji Društva gluhih in naglušnih Murska Sobota. Vese limo se prihodnjega mednarodnega dne na skrajnem delu vzhodne Slovenije.

Odmevna predstavitev Spletne TV na mednarodnem dnevu gluhih

Vsi udeleženci mednarodnega dneva gluhih v Kopru so toplo pozdravili inovativno in zabavno predstavitev Spletne TV ter ob številnem promocijskem materialu podrobneje spoznali informativno dejavnost Zveze. V času tehnološkega razvoja in

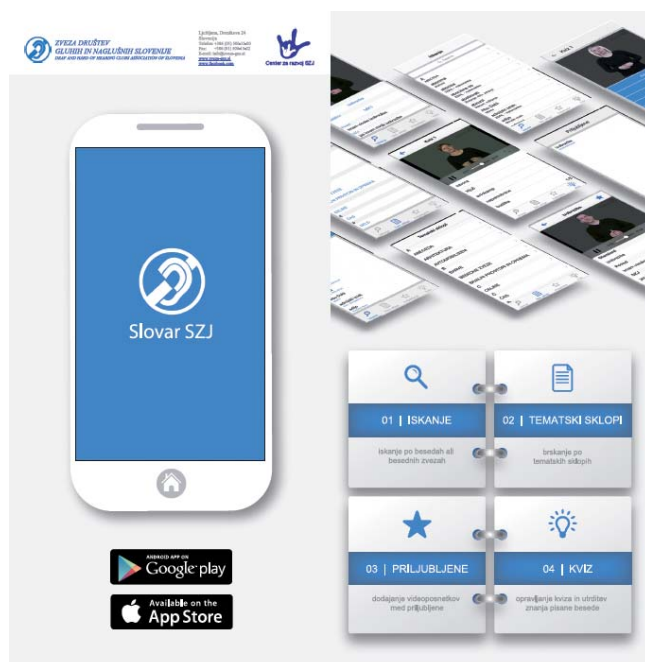

Ekipa Spletne TV

vse večje dostopnosti do informacij je Spletna TV ne samo velik informator gluhih in naglušnih, temveč dejansko most do številnih znanj in spretnosti. Poleg tega še vedno v največji meri dopolnjuje in nadomešča državno skrb pri dostopu do številnih informacij. V sodelovanju z RTV Slovenija prirejamo številne aktualne in gledane informativne in druge oddaje v produkciji RTV SLO.

Aplikacija Slovarja slovenskega znakovnega jezika brezplačno dostopna za vse uporabnike mobilne telefonije

Zveza nadaljuje aktivnosti na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika. Poleg spletnega slo-

Aplikacija Slovarja slovenskega znakovnega jezika

varja imajo sedaj vsi tisti, ki želijo поблиžje spoznati znakovni jezik, tudi možnost naložiti si brezplačno aplikacijo slovarja na svoj mobilni telefon. Tovrstna rešitev ponuja možnost dostopanja do znakovnega jezika še hitreje in ceneje. Poleg tega pa slovar ponuja številne načine učenja, raziskovanja in tudi uporabe znakovnega jezika. Aplikacija se bo še nadgrajevala in predvsem dopolnjevala z mednarodno kretnjo, pa tudi bolj bo prijazna za gluhe in gluhoslepe. Poleg teh novosti pa se že pripravljajo nekatere kreativne rešitve, ki bodo ponudile še večjo praktično vrednost teh rešitev.

Strokovni simpozij Gledališča, prisluhnite!

V sklopu mednarodnega tedna gluhih smo v sodelovanju s Slovenskim gledališkim inštitutom organizirali strokovni simpozij na temo dostopnosti gledališč gluhim in naglušnim kot tudi možnosti lastnega gledališkega ustvarjanja gluhih v znakovnem jeziku. Simpozij je bil izjemno odmeven, predvsem so bili prisotni številni predstavniki Ministrstva za kulturo ter drugih slovenskih kulturnih ustanov. Poleg skupnega soglasja o boljši dostopnosti gledaliških ustanov gluhim in naglušnim – bodisi s tolmačem, nadnapisi, FM-sistemi in slušno indukcijsko zanko – smo se dogovorili, da se bodo vsi kulturni hrami opremili s posebno mednarodno nalepko, s katero bodo izkazovali, da je njihov prostor prijazen tudi za gluhe in naglušne. Nalepka ne bo namenjena samo kulturnim hramom, temveč tudi vsem drugim objektom v Sloveniji.

Predstavniki gledaliških institucij

Nalepka o dostopnosti objekta za gluhe in naglušne

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je po vzoru drugih organizacij iz tujine naredila posebne nalepke, ki označujejo prostor ali objekt, prilagojen gluhim in naglušnim bodisi s tolmačem, nadnapisi, FM-sistemi ali slušno indukcijsko zanko. Poslali smo številne dopise vsem javnim ustanovam ter

DOSTOPNO OSEBAM Z OKVARO SLUHA

jih opozorili, naj opremijo svoje prostore s tehničnimi rešitvami za gluhe in naglušne ter jih ob tem pozvali, da te prostore označijo s posebno oznako. Prejeli smo veliko odgovorov in smo presenečeni nad pozitivnim odzivom. Upamo, da se bo ta nalepka razširila med vse javne objekte na državni in lokalni ravni.

Kulturne dobrine dostopne tudi gluhim in naglušnim

Javna vodstva na razstavi Mednarodnega grafičnega likovnega centra so vodena s pomočjo tolmača za znakovni jezik. Veččutna javna vodstva s tolmačem slovenskega znakovnega jezika so tudi v Narodni galeriji v Ljubljani. Vodstvo v slovenskem znakovnem jeziku z gluho vodičko Melanie Likar je organizirano tudi na Slovenskem gledališkem inštitutu. Muzej novejšje zgodovine Slovenije je prav tako po razstavi EuroVisionLab, ki so jo pripravili mladi v sodelovanju s strokovnjaki iz različnih muzejev Slovenije, pripravil vodstvo v slovenskem znakovnem jeziku. In še Trubarjeva hiša literature je otvoritev razstave Gašperja Remsa Fotografske podobe iz življenja gluhih in naglušnih v Ljubljani prilagodila tudi za gluhe in naglušne.

Ministrstvo za javno upravo prilagaja spletne strani tudi v znakovni jezik

Naši številni dopisi na različne javne ustanove so obrodili pozitivne rezultate. Ministrstvo za javno upravo je pristopilo k posodobitvi svojih spletnih strani in številne vsebine bodo prilagojene v znakovni jezik. Vsi ti premiki so ustvarjeni na podlagi

številnih sestankov in pritiskov Zveze na javne službe, da prilagodijo vsebine tudi v znakovni jezik. Želimo si, da se bo ta praksa razširila med vse ostale ponudnike spletnih strani.

Časopisne hiše na svojih spletnih straneh morajo biti dostopne tudi v znakovnem jeziku

Zveza je z dopisom pozvala vse časopisne medije, da videovsebine prek svojih spletnih strani opremijo s tolmačem in podnapisi. Prejeli smo že nekaj odzivov in skupaj iščemo najustreznejše rešitve.

Zavarovalnice nudijo zavarovanja osebnih slušnih aparatov

Zveza je z dopisom in številnimi osebnimi pogovori pozvala vse zavarovalnice v Sloveniji, da v svoje ponudbe vključijo tudi posebna zavarovanja osebnih slušnih aparatov za različne primere. Veseli smo dobrega sodelovanja, predvsem pa dejstva, da nekatere zavarovalnice že ponujajo omenjena zavarovanja. Podpredsednica Zveze Darja Pajk je v te pogovore aktivno vključena in želimo si, da zavarovalnica za naše člane ponudi posebne ugodnosti.

Slušni aparati

Tedenska oddaja Posebna ponudba na RTV Slovenija tudi s tolmačem in podnapisi

Poslanstvo oddaje je v tem, da potrošniku pomaga, da na konkreten način uveljavlja svoje pravice. Oddaja je dobro gledana in številni drugi mediji povzemajo informacije iz nje. Ta oddaja s tolmačem in podnapisi je zagotovo velika pridobitev in plod dobrega sodelovanja RTV Slovenije in Zveze.

Poziv vsem TV postajam v Sloveniji, da prilagodijo program gluhih in naglušnim

Zveza je pozvala vse televizijske postaje – od javne televizije do vseh komercialnih – da svoj program prilagodijo tudi gluhih in naglušnim bodisi v zna-

Posebna ponudba

kovnem jeziku bodisi s podnapisi. Žal se nobena komercialna televizija ni odzvala in kljub številnim zakonskim podlagam še naprej onemogočajo dostop do svojih vsebin gluhih in naglušnim, ki brez teh prilagoditev programa ne morejo gledati. S takšnimi aktivnostmi bomo nadaljevali, saj je program teh televizij usmerjen v oddaje v živo, pogovorne oddaje in šov oddaje, kjer je podnaslavljanje še bolj oteženo.

Prva radijska oddaja v znakovnem jeziku

Na Radiu Slovenija 1 – ARS je bila predvajana prva radijska oddaja v slovenskem znakovnem jeziku. V Arsovem forumu je tekla diskusija o tem, koliko je področje kulture dostopno gluhih in naglušnim, koliko jih sliščeji razumejo in kakšne vsebine ustvarjajo gluhi in naglušni sami. Oddaja je bila tolmačena tudi v znakovni jezik. Spremljali smo jo lahko na spletnih straneh Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, RTV 4D in programa ARS. Pogovarjali so se z režiserjem Matjažem Latinom in igralcem Lukom Cimpričem, ki sta sodelovala v predstavi Plemena. Predstavila sta svoje izkušnje posredovanja gledaliških vsebin gluhih in naglušnim. Tolmačka za znakovni jezik Nataša Kordiš je opisala, kakšne vse so priprave na tolmačenje gledališke predstave za gluhe. O dostopnosti muzejev so se pogovarjali s sekretarko Vido Koporc Sedej z Direktorata za kulturno dediščino Ministrstva za kulturo. Svoje osebne izkušnje pri spremljanju kulture

Prva radijska oddaja v znakovnem jeziku

sta zaupala Darja Pajk, podpredsednica Zveze, in Anton Petrič, strokovni delavec Zveze. O tem, kako slišiš spremlja svet gluhih, pa je govoril Matjaž Juhart, sekretar Zveze, ki je odraščal z gluhih starši.

Dobrodelna predstava Moška copata

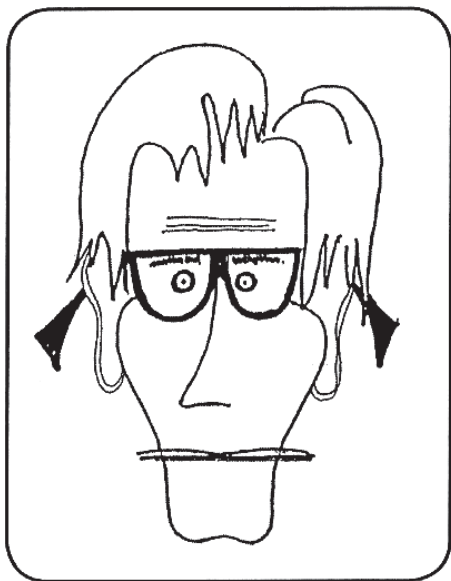
V sodelovanju s Špas Teatrom Mengeš, Košarkarsko zvezo Slovenije in Zvezo prijateljev mladine Slovenije sta bili Športna zveza gluhih in Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije vključeni pri dobrodelni predstavi, prek katere smo zbrali določena sredstva z namenom podpore košarkarske reprezentance gluhih. Te predstave se je udeležilo večje število gluhih in naglušnih, pa tudi celotna ekipa slovenske reprezentance z Mihom Zupanom in trenerjem Juretom Zdovcem na čelu. V razprodani dvorani smo se nasmejali vragolijam med moškimi in ženskami, predvsem pa smo se lahko v neformalnem vzdušju srečali z vodstvom Košarkarske zveze Slovenije in vsemi ostalimi reprezentanti.

Dobrodelni ogled predstave Moška copata

Novi doktor znanosti Darko Šarac

Iskreno čestitamo dr. Darku Šarcu, saj je doktoriral pri svojih osemdesetih letih. Dolgoletni član dru-

Darko Šarac – avtoportret

štva gluhih in naglušnih, predvsem znan po svojih karikaturah in veseli naravi, je najverjetneje najstarejši študent na podiplomskih študijih v Evropski uniji. Njegova doktorska disertacija glede urbanizma v Ljubljani je ne samo odmevala v znanstvenih krogih, temveč ima tudi veliko praktično vrednost. Čestitke njemu in njegovi družini za bogato prehojeno življenjsko pot!

Anja Drev prejemnica posebnega priznanja

Iskreno čestitamo Anji Drev za posebno priznanje Mestne občine Velenje ob občinskem prazniku za njene vrhunske športne dosežke in njen prispevek k prepoznavnosti Slovenije in mesta Velenje. Omenjeno priznanje ji je vzpodbuda za nadaljnjo športno pot. Čestitke Anji pred novo smučarko sezono!

Anja Drev

Tiha zmaga – Miha Zupan

Z veseljem smo pospremili in promovirali dokumentarni film Tiha zmaga o življenju Miha Zupana. Dokumentarni film v produkciji RTV Slovenija v ospredje postavlja življenje gluhega športnika in reprezentanta slovenske košarke, ki je postal idol številnim mladim tudi zunaj gluhe skupnosti. Iskreno čestitamo Mihi in njegovi družini, ki ga zvesto spremlja na vsakem koraku.

Upravni odbor Zveze in Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji – plan 2016

Zveza je skupaj z društvi v roku pripravila plan za FIHO (Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v RS), saj je Upravni odbor med drugim obravnaval tudi ta plan in ga potrdil. Sprejete so bile nekatere spremembe plana in v roku smo jih oddali na FIHO. Sedaj bo njihova komisija našo vlogo ocenila in pričakujemo sklep za leto 2016 v mesecu decembru. Vsako leto smo podvrženi razpisom, zato pričakujemo, da bodo na FIHO pristopili k večletnim razpisom.

Namesto zaključka naj delim z vami darilo, ki sem ga prejel od našega novega doktorja Šarca. V znak zahvale za podporo in prisotnost na njegovi razglasitvi novih doktorandov na Univerzi v Ljubljani sem prejel karikaturu sebe. Če vam polepša dan in če se lahko nasmejite mojim značilnostim, je namen dosežen.

Matjaž Juhart

Matjaž Juhart

Govor predsednika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladena Veršiča ob mednarodnem dnevu gluhih

»Spoštovani!

Dobrodošli in lepo pozdravljeni na današnji slavnostni akademiji ob mednarodnem dnevu gluhih in 60. obletnici delovanja Društva gluhih in naglušnih Koper.

Čestitam društvu za visoko obletnico in za organizacijo današnjega dneva. Hvala vsem, da ste se zbrali v tako velikem številu. Med nami pozdravljam predstavnike različnih invalidskih organizacij, Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, šolskih centrov in lokalnih skupnosti, še posebej pa dva posebna gosta, ki nas bosta danes tudi nagovorila. To sta poslanec v Državnem zboru Republike Slovenije Jani Möderndorfer in vodja Urada za družbene dejavnosti in razvoj pri Občini Koper Timotej Pirjevec. Častni pokrovitelj današnje prireditve je predsednik Slovenije Borut Pahor, ki zaradi drugih obveznosti žal ni z nami. Hvala vsem vam, da ste danes z nami!

70 milijonov gluhih po vsem svetu danes praznuje mednarodni dan gluhih. Gluhi na Slovenskem organizirano delujejo že od leta 1931, kar nas uvršča med eno od najstarejših invalidskih organizacij v Sloveniji. S 13 društvih gluhih in naglušnih po vsej Sloveniji kot reprezentativna invalidska organizacija delujemo za gluhe, naglušne, gluhoslepe ter osebe s polževim vsadkom.

Današnji dan je priložnost, da opozorimo državo na nekatere še neurejene stvari v Republiki Sloveniji. A prav je, da tudi izpostavimo nekaj konkretnih rešitev. Nemogoče je zapisati vse, zato naj jih izpostavim le nekaj:

- 1. Vlada Republike Slovenije je razglasila dan slovenskega znakovnega jezika za 14. november. Veliko dobrega je bilo narejenega na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika. Imamo Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika. Danes ste prejeli zloženko*

Mladen Veršič

o možnosti, da si brezplačno na mobilni telefon naložite aplikacijo Slovar slovenskega znakovnega jezika. Sprejeta je tudi Resolucija o jezikovni politiki, ki posebej izpostavlja znakovni jezik gluhih.

- 2. Skupaj z Združenjem tolmačev za slovenski znakovni jezik smo uspeli prepričati resorno ministrstvo, da je v redni šolski sistem uvrščen tolmač za gluhe osnovnošolce.*
- 3. Veliko kampanjo vodimo glede dostopnosti televizije in spletnih strani javnih ustanov. Ministrstvo za javno upravo in številne druge javne službe prilagajajo spletne strani v znakovni jezik in RTV Slovenija vedno bolj prilagaja svoj program s podnapisi in tolmačem. Sedaj so na vrsti še druge komercialne televizije, da postanejo dostopne gluhih in naglušnim. Televizija je naše okno v svet. Svet za elektronske komunikacije je izdal posebno mnenje, ki je za gluhe in naglušne zelo ugodno.*
- 4. Uresničili smo številne praktične rešitve za lažjo dostopnost in kvalitetnejše bivanje ter življenje gluhih in naglušnih. Pravilnik Zakona o izenačevanju možnosti invalidov je na polno*

zaživel in vsi naši gluhi in naglušni že pridobivajo prve tehnične pripomočke. Prav tako se opaža vedno večja uporaba storitev tolmačenja tako za vavčerje kot v javnih ustanovah.

- 5. Eden največjih korakov dela Zveze pa je zagotovo odločitev vrhovnega sodišča Slovenije, ki je v odločbo zapisalo, da se ne sme kršiti pravica gluhih študentov do izobraževanja v svojem jeziku. Obžalujemo, da je do tega prišlo šele po tožbi gluhe študentke in sodbi vrhovnega sodišča, vendar je Zveza na krilih gluhe študentke Daše Peperko dosegla pomembno zmago za vse gluhe študente. Vsem prihodnjim gluhih študentom smo odprli vrata fakultet, da lahko s pomočjo tolmača študirajo tisto, za kar so se sami odločili.*

Kljub številnim izboljšavam in nekaterim konkretnim rešitvam pa zagotovo ne moremo biti v celoti zadovoljni. Kakšna so naša pričakovanja?

- 1. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je izvedlo evalvacijo državne skrbi za invalide, v kateri je ugotovilo, da je za gluhe in naglušne v primerjavi z drugimi invalidi najslabše poskrbljeno. Pričakujemo, da se bo ob sprejemanju zakona o dolgotrajni oskrbi in osebni asistenci uredila pravica tudi za gluhe in naglušne, in sicer tudi v obliki nadomestila, kot je bilo usklajeno v predlogu zakona iz leta 2010.*
- 2. Kljub sprejetju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika je področje izobraževanja gluhih še vedno marsikje nedostopno in zagotovo najbolj pereče. Treba bi bilo korenito spremeniti področje izobraževanja gluhih tako v integraciji, še posebej pa v posebnih šolah za gluhe in naglušne. Ali sploh še imamo šole za gluhe in naglušne?*
- 3. Pričakujemo, da bo država še naprej omogočala izvajanje posebnih socialnih programov na državni in lokalni ravni prek sredstev Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO). Pričakujemo podporo države pri ohranjanju Fundacije FIHO kot kredibilnega sogovornika državi.*

Vsem skupaj želim prijetno praznovanje mednarodnega dneva gluhih!»

Mladen Veršič

Govor predsednice Društva gluhih in naglušnih Koper Antonije Selišnik na mednarodnem dnevu gluhih

»Spoštovane obiskovalke, spoštovani obiskovalci, cenjeni gostje, pozdravljeni na današnji prireditvi mednarodnega dneva gluhih! V posebno čast nam je, da lahko med nami pozdravimo poslanca Državnega zbora Republike Slovenije gospoda Janija Möderndorferja, vodjo Urada za družbene dejavnosti Mestne občine Koper gospoda Timoteja Pirjevca, predstavnike Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije – gospoda Mladena Veršiča, predsednika Zveze, in gospoda Matjaža Juharta, sekretarja Zveze – predstavnike ministrstev, občin ter ostalih invalidskih organizacij. Pristrčno pozdravljamo tudi vse predsednike, sekretarje in člane društev gluhih in naglušnih Slovenije in vse vabljene goste!

Antonija Selišnik

Poseben in pristrčen pozdrav pa članom našega društva, saj ste skozi desetletja ustvarjali čudovito zgodbo, ki se imenuje Društvo gluhih in naglušnih Koper. Člani ste najbolj zaslužni, da smo se danes zbrali, da proslavimo ta pomemben dan, ki je dvojni praznik, 60. obletnica društva in mednarodni dan gluhih.

Naše društvo je prehodilo dolgo pot in z dobro voljo naših članov je premagovalo ovire. Dragi naši gluhi in naglušni člani, vedno je bilo čutiti sodelovanje in

to nas povezuje še danes. Društvo predstavlja naši majhni skupnosti drugi dom in je nepogrešljivo v življenju članic in članov.

Za naš razvoj in obstoj se moramo zahvaliti tudi podpornikom in financerjem, ki so za društvo izrednega pomembna. Sredstva Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji pa nam predstavljajo stabilen vir financiranja. Podpirajo nas tudi občine in župani, ki sofinancirajo posebne socialne programe in številne aktivnosti. Hvala Mestni občini Koper, ki je podprla današnjo prireditev!

Osrednja misel letošnjega mednarodnega dneva gluhih je: »Naš jezik je v naših rokah. Z znakovnim jezikom gluhi zmoremo.« Zmoremo se izobraževati, toda še vedno so prevelike ovire pri izobraževanju gluhih v znakovnem jeziku; zmoremo delati, pa vendar so prilagoditve delovnega mesta za osebe z okvaro sluha le redke izjeme.

Današnji dan je prava priložnost, da opozorimo, da zmoremo – toda omogočite (dovolite) nam, da zmoremo skozi osnovno pravico, ki jo imamo – uporabljati znakovni jezik.«

Antonija Selišnik

Intervju z Mladenom Veršičem, predsednikom Zveze

GLUHI IMAMO PRAVICO DO ENAKOPRAVNEGA MESTA V DRUŽBI

Gluhoto označujemo kot nevidno invalidnost, a vendar je to ena izmed najtežjih oblik invalidnosti, saj so gluhi še vedno tako v družbi kot v državi pogosto odrinjeni na rob. O tem, kakšen odnos ima družba do gluhih in kakšna bi morala biti njihova vključenost v širše okolje, smo se ob mednarodnem dnevu gluhih, ki se praznuje tretjo soboto v septembru, pogovarjali s predsednikom Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladenom Veršičem.

Zakaj menite, da je gluhot tako težka oblika invalidnosti? Kako številna je skupnost gluhih in naglušnih v Sloveniji?

Med osebe z okvaro sluha štejemo gluhe in naglušne osebe, gluhoslepe osebe in osebe s polževim vsadkom. V Sloveniji je približno 1200 gluhih, 65.000 naglušnih oseb, ki nosijo slušni aparat, malo manj kot 400 oseb s polževim vsadkom in malo manj kot 100 gluhoslepih. Zveza društev gluhih in naglušnih združuje 13 medobčinskih društev iz vse Slovenije, s svojimi programi pa pokriva različne potrebe svojih članov in uporabnikov. Potrebe oseb z okvaro sluha znotraj teh štirih večjih skupin so si zelo različne. Kljub velikim številkam je za mnoge gluhot še vedno velika neznanka. Po eni strani se te osebe ne izpostavljajo toliko, zato se o njih malo ve in govori, po drugi strani pa tudi javnost ni imela toliko posluha za osebe z okvaro sluha. Še danes se vsi gluhi otroci ne morejo učiti v svojem, torej znakovnem jeziku. Še dandanes

Mladen Veršič

imajo naglušne osebe velike težave pri vključevanju v družabno življenje, saj jim je dostopnost do informacij in komunikacij velikokrat otežena. Gluhošlepi še zdaj nimajo posebnega programa izobraževanja, da ne omenjamo sistemskih pravic urejanja tolmačenja, spremstva in drugih storitev. Resorno ministrstvo je z evalvacijo ugotovilo, da je za gluhe in naglušne v primerjavi z drugimi invalidi najslabše poskrbljeno. To so posledice dolgoletnega zanemarjanja sistemskega urejanja pravic, po drugi strani pa se gluhi in naglušni prav zaradi tega prikrajšanja niso mogli popolnoma opolnomočiti. Nekaterim posameznikom je uspelo prebiti te ovire, a jih je le peščica.

Gluhe in naglušne se pogosto meče v isti koš, vendar gre za dve različni obliki oviranosti, ki potrebujeta različno obravnavo. V čem so bistvene razlike med potrebami enih in drugih?

Gluhe osebe so osebe, ki so tako močno izgubile sluh, da za sporazumevanje uporabljajo znakovni jezik. Ta je za gluhe prvi jezik, slovenščina pa je zanje tuji jezik. Država je uzakonila slovenski znakovni jezik leta 2002, leta 2014 pa je Vlada RS razglasila 14. november za dan slovenskega znakovnega jezika. Naglušne osebe imajo lažjo ali težjo izgubo sluha, vendar z uporabo slušnega aparata še vedno lahko uporabljajo govorno komunikacijo. Vendar ta še vedno ni 100-odstotna, saj v hrupnem okolju ne morejo slišati popolnoma vseh besed, zato je pri njih potrebna še dodatna prilagoditev, kot so slušne indukcije zanke v prostoru ali pa sprotno zapisovanje besedila na zaslon oziroma kot temu nekateri pravijo podnapisi ali nadnapisi.

Kako z gluhih ravna država?

Gluhe osebe imajo status invalida, vendar nimajo priznane nobene invalidnine. Nimajo niti priznane 100-odstotne telesne okvare. Kot že rečeno, je resorno ministrstvo izdelalo evalvacijo in ugotovilo, da je za gluhe in naglušne v Sloveniji v primerjavi z drugimi invalidi najslabše poskrbljeno. Nujno bi se moralo izboljšati izobraževanje gluhih. V Sloveniji so bili za gluhe otroke ustanovljeni trije šolski centri. Ker je bil mnogo let znakovni jezik prepovedan (tudi v teh posebnih šolah za gluhe), se jim je

naredila ogromna škoda, ki se še danes ni v celoti popravila. V te šole se vpisuje čedalje manj gluhih otrok, čeprav je teh vsako leto približno enako. Prav tako se gluhi učenci v osnovnih in srednjih šolah ter na fakultetah spoprijemajo z velikimi izzivi, saj jim izobraževalne ustanove še vedno ne omogočajo tolmača v celoti. Žal je moralo priti do tožb in sodb vrhovnega sodišča, da se stvari premikajo na bolje, toda ti koraki so postopni. V zadnjem času se pozitivno premika v osnovnošolskem izobraževanju, vendar naj znova poudarim, da gluhi otroci potrebujejo kakovostne posebne šole za gluhe, saj se v tem okolju razvijata njihov jezik in identiteta. Potrebna bi bila temeljita preobrazba posebnih šol za gluhe, žal pa nimamo posluha ministrstva. Za to so odgovorni ne samo izvajalci izobraževanja, temveč tudi resorno ministrstvo za izobraževanje.

Kakšna je obravnava gluhih oseb v zdravstvu? Katere so pomanjkljivosti našega zdravstvenega sistema v obravnavi gluhih?

Gluhe osebe so enakovredno obravnavane v zdravstvu kot drugi državljani. Največ problemov je pri urejanju tolmačenja, saj se nekatere zdravstvene ustanove branijo tolmačev, ker je to zanje dodaten strošek. Gluhe osebe so mnogokrat prikrajšane za polne informacije, saj brez tolmača ne dobijo vseh informacij, ki bi jih lahko. Problemi so tudi med starejšimi gluhi, saj skupaj s svojci doživljajo hude stiske. Velik izziv je premestitev starejše gluhe osebe v dom za starejše, saj zaradi komunikacije nimajo stikov z drugimi. Predlagali smo ustanovitev posebnih enot znotraj obstoječih domov za starejše, ki bi bile namenjene gluhim, da bi bil prehod v dom čim lažji. To se še ni zgodilo. Prav tako so starejši gluhi doma izolirani, ker je oskrba na domu omejena, saj usposobljeni kadri velikokrat ne obvladajo znakovnega jezika, s tem pa ni komunikacije. Največ dela na tem področju opravijo društva gluhih in naglušnih, ki so drugi dom gluhim osebam in ponujajo storitve gluhim v znakovnem jeziku. A kaj ko je to v glavnem prepuščeno prostovoljstvu in iznajdljivosti strokovnih delavcev v društvih.

Kakšne so možnosti izobraževanja in zaposlovanja za gluhe?

Trenutno splošno stanje izobraževanja bi bilo treba korenito spremeniti. Na to opozarjamo vsa resorna ministrstva, vendar še ni posluha. Krpajo se posamezne luknje, ni pa celovitega pristopa. Vse skupaj diši po »moderni obliki genocida oz. diskriminacije«. Znakovni jezik je bil po številnih lobiranjih, prepričevanjih Zveze in Združenja tol-

mačev uzakonjen šele leta 2002. Do takrat je bil marsikje prepovedan. Ta odnos do znakovnega jezika je na številnih področjih čutiti še danes. Ste se kdaj vprašali, kako bi se naši otroci učili v šoli učno snov v kitajščini? Nemogoče. Tako je to pri gluhih. Gluhi potrebujejo svoj jezik, to je znakovni jezik. Z njim zmorejo vse. A kaj to pomaga, ko tega jezika nimajo povsod ali pa je njegovo poznavanje zelo omejeno? Ali je naključje, da ima 89 % gluhih dokončano največ srednjo poklicno šolo? 10 % gluhih ima srednjo strokovno in manj kot 1 % gluhih doseže višjo oz. univerzitetno izobrazbo. To kaže na to, da je izobrazbena raven gluhih med vsemi invalidi najnižja. A ni to dovolj velik dokaz, da sistem izobraževanja v Sloveniji ni najboljši? Da obstaja veliko možnosti, žal pa zanje primanjkuje posluha. Kaj bi se še moralo zgoditi, da bodo odločevalci to razumeli?

Kakšen je na splošno odnos do gluhih v naši družbi – integracija v svet slišočih? Kako velika in kako premostljiva oziroma nepremostljiva ovira je komunikacija?

Gluhe osebe velikokrat vstopajo na ulico, na delovno mesto, v šolo ali druge javne prostore z velikim cmokom v grlu. V strahu in z zadržkom. Zakaj? Njihove misli so polne vprašanj, kot so: »Ali me bodo razumeli, če se bom moral s kom pogovoriti? Če se mi kaj zgodi, kako bom ljudem povedal, da potrebujem pomoč? Če se mi kaj zgodi na cesti, kako bom poklical pomoč?« Teh situacij je vsak dan nešteto in gluhe osebe so mnogokrat v strahu, saj se zavedajo, da živijo v okolju, ki ne zna njihovega, torej znakovnega jezika. Gluhi imajo namreč svoj jezik. Znakovni jezik. Neinvalidi pa imajo svoje videnje invalidov. In zanimivo je, kako se to razlikuje glede na posamezno vrsto invalidnosti. Tako je pokazala anketa, ki so jo izvedli v ZDA. Ljudem so zastavili štiri zelo preprosta vprašanja, in sicer so jih vprašali, kaj občutijo ob tem, ko na ulici srečajo osebo na invalidskem vozičku, osebo z motnjo v duševnem razvoju ali slepo osebo, ki z belo palico hodi po ulici, in nazadnje, kaj občutijo, ko na ulici vidijo dve gluhi osebi, ki se pogovarjata v znakovnem jeziku. Ljudje so najpogosteje odgovorili, da ob srečanju osebe na invalidskem vozičku občutijo spoštovanje, ob srečanju osebe z motnjo v duševnem razvoju usmiljenje, ob pogledu na slepo osebo vzgib, da bi ji pomagali, ob stiku z gluho osebo pa so odgovorili, da občutijo – strah. Neinvalidi so v anketi priznali, da se jim porodijo občutki strahu pred tem, da bi se znašli sami v prostoru z gluho osebo ali da bi se morali na cesti ali kjer koli drugje pogovarjati z gluho osebo. Neinvalidi se mnogokrat izogibajo gluhim osebam, saj vedo, da je edini

način pogovora z njimi v znakovnem jeziku, ki pa ga ne obvladajo. Tako kot je gluhe osebe strah, ker ne vedo, kako se bodo znašle v razmerah, v katerih bodo morale biti v stiku oz. odnosu z drugo osebo, je tudi neinvalidne strah odnosov z gluhihimi osebami. Gluhota je nevidna invalidnost in pri človeku se pojavi stiska, kadar ne more spregovoriti z drugo osebo, ker nimata skupnega jezika. To je najpogostejša zadrega, ki pa ne velja za vse, in tako kot so nekateri gluhi odprti in razumevajoči do »slišče« okolice, so tudi nekateri neinvalidi odprti in razumevajoči do gluhih. Vendar je to bolj izjema kot pravilo.

S katerimi ukrepi bi lahko dosegli boljšo integracijo gluhih v družbi in posledično tudi kakovostnejše življenje gluhih oseb?

Najprej je treba gluhe osebe opolnomočiti, usposobiti in jim dati vsa potrebna orodja. Potem pa bodo lahko sami poskrbeli za svoje potrebe in življenjske cilje. Vso energijo je treba usmeriti v izobraževanje. Razen nekaterih izjem pri tem ugotavljamo popolno ignoranco, nerazumevanje in odklonilen odnos. Spoznavamo, da tisti, ki znajo »politično in populistično« pritiskati na državo, dosežejo nekatere spremembe. Mi, gluhi ne delujemo tako in žal posledično tudi nismo uslišani. Zato je tudi pogosta misel, da je država bolj gluha od nas samih. Ko se uredi izobraževanje gluhih, bodo ti sami proaktivno uredili vse druge potrebe.

Kakšen je položaj gluhih v Sloveniji v primerjavi z drugod po svetu? Kje je za gluho skupnost najbolje poskrbljeno?

Gluhi so po svetu postavljeni pred podobne izzive. Od leta 1880, ko so se slišči učitelji gluhih otrok po vsem svetu zbrali in sami od sebe sprejeli sklep, da je znakovni jezik v procesu izobraževanja prepovedan, so se začele podirati domine. Tiste države, ki so hitro spoznale zmoto in spremenile pristop izobraževanja gluhih, so gluhih omogočile razvoj. Tako je v Franciji, Veliki Britaniji, ZDA, Kanadi, Avstraliji in skandinavskih državah. V Sloveniji so se večje spremembe začele dogajati šele v zadnjih desetih letih, a žal prepozno. Številne generacije gluhih je ta sistem dobesedno uničil in jih priklenil na rob družbe.

Kakšen je pomen mednarodnega dneva gluhih in s kakšnimi aktivnostmi ga boste praznovali na Zvezi?

Mednarodni dan gluhih je namenjen predvsem ozaveščanju javnosti, stroke in političnih odloče-

valcev, da opozorimo na izzive, ki jih imamo gluhi. Ugotavljamo, da stroka in politični odločevalci nimajo interesa prisluhniti tem izzivom. Razen nekaterih izjem je vse po večini prepuščeno nam samim. Številne aktivnosti tako potekajo na državni ravni, z osrednjo prireditvijo v Kopru, ki sovpada s 60. obletnico Društva gluhih in naglušnih Koper, pa tudi po vseh 13 društvih po vsej Sloveniji. Društva na lokalni ravni na svojih območjih delovanja opravljajo izredno dragoceno in pomembno delo.

Če bi morali oceniti stopnjo integracije gluhih oseb v družbi, kakšna bi bila vaša ocena? Zakaj?

Podal bi oceno zadostno dve. Gluhi želimo biti samostojni in neodvisni. Želimo kreirati in ustvarjati svoje življenje. Želimo biti del družbe in s svojim delom vplivati na družbena dogajanja, katerih del smo vsi. Sprejemamo dejstvo, da zaradi izgube sluha ne moremo vsega slišati. S tem živimo in bomo živeli vse življenje. Za to, da smo lahko kljub izgubi sluha samostojni, pa potrebujemo nekatere prilagoditve. Ne prosimo, da se nam sluh povrne. Želimo si ustrezne prilagoditve, kot sta pravica, da uporabljamo svoj znakovni jezik, tudi s tolmačem, in pravica do dostopa do informacij in komunikacij, bodisi s tolmačem bodisi s podnapisi in vsemi drugimi svetlobnimi indikatorji, tehničnimi pripomočki in prilagoditvami. Želimo izkoristiti vse, kar nam ponujata svet in narava, z omejitvami, ki jih imamo, in za to potrebujemo nekaj prilagoditev. V nas je veliko lepega in dobrega, v nas je veliko pametnega in koristnega za družbo; to želimo deliti z drugimi, se drug od drugega učiti, a tega ne moremo, če nimamo skupnega jezika. Za gluhe je skupni jezik znakovni jezik. Za naglušne je skupni jezik slovenski jezik s tehničnimi prilagoditvami za lažje poslušanje. Za gluhoslepe je med drugim skupni jezik tudi znakovni jezik. Osebe, ki imajo polžev vsadek, so bodisi gluhe bodisi naglušne in temu ustrezen je tudi jezik. Imamo zelo podobne potrebe in želje kot vsi drugi ljudje, vendar jih ne moremo uresničiti, če niso zagotovljeni določeni pogoji. In zanje potrebujemo drug drugega. Mi potrebujemo državo, tako kot država potrebuje nas.

Kaj gluhih pomeni praznovanje mednarodnega dneva gluhih, pa si lahko ogledate tudi v videoposnetku, objavljenem na spletni strani Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Vir:

- RTV Slovenija, www.dostopno.si

Veronika Rot

Status študenta s posebnimi potrebami

Status študenta s posebnimi potrebami ni določen z zakonom, ampak je opredeljen v statutih posameznih univerz.

Po 238. členu statuta Univerze v Ljubljani in 168. členu statuta Univerze na Primorskem lahko status študenta s posebnimi potrebami pridobi študent, ki predloži odločbo o usmeritvi, strokovno mnenje ali mnenje invalidske komisije. Status študenta s posebnimi potrebami opredeljujejo tudi pravilniki večine fakultet. O podrobnostih naj se študenti pozanimajo na svoji fakulteti.

Univerza v Ljubljani

211. člen Statuta Univerze v Mariboru opredeljuje, kdo so študenti s posebnimi potrebami. Kot študent s posebnimi potrebami se šteje študent, ki se zaradi dolgotrajnih fizičnih, mentalnih, intelektualnih ali senzornih ovir, v nasprotju z ostalimi študenti, srečuje z ovirami, ki preprečujejo ali ovirajo njegovo polno in učinkovito vključevanje ter sodelovanje v izobraževalnih procesih. Statut prav tako določa, da se pridobitev statusa študenta s posebnimi potrebami podrobneje ureja s splošnim

Univerza v Mariboru

aktom univerze. To je Pravilnik o študijskem procesu študentov invalidov Univerze Maribor, ki v 4. členu določa, da študent dobi status z individualno prošnjo, ko jo naslovi na komisijo za študentske zadeve na fakulteti in predloži eno naslednjih listin: odločbo o usmeritvi Zavoda za šolstvo, strokovno mnenje komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, odločbo centra za socialno delo, izvid ter mnenje strokovne komisije za razvrščanje otrok in mladostnikov ali odločbo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Vsakemu študentu se priporoča, naj takoj po vpisu na fakulteto v referatu za študentske zadeve odda prošnjo, v kateri obrazloži svojo bolezen ali invalidnost, okoliščine, ki se pojavljajo zaradi nje, posebne prilagoditve, ki jih potrebuje, način dela ter rešitve, ki jih sam predvideva. K prošnji je treba priložiti tudi zgoraj navedeno uradno dokumentacijo.

Gluhi študentki

O prošnji za dodelitev statusa odloča komisija za študijske zadeve posamezne fakultete. V dogovoru s študentom ter glede na njegove posebne potrebe komisija določi pogoje in prilagoditve za opravljanje izpitov ter študijskih obveznosti. Status študenta s posebnimi potrebami se lahko vpiše v indeks in v elektronsko bazo podatkov.

Za pomoč pri pisanju prošenj se lahko študenti obrnejo na matično društvo ali strokovno službo Društva študentov invalidov Slovenije na spletnem naslovu info@dsis-drustvo.si.

Med vpisnim postopkom na fakulteto dijak-invalid pridobi status kandidata s posebnimi potrebami, kar pa še ni status študenta s posebnimi potreba-

mi, prav tako omenjeni status avtomatično ne zagotavlja pridobitve statusa študenta s posebnimi potrebami. Omenjeni status je treba po vpisu na fakulteto vnovič pridobiti.

Prilagoditve pri študiju

Zakon o usmerjenju otrok s posebnimi potrebami določa, da se študentom s posebnimi potrebami s statutom visokošolskega zavoda zagotavlja potrebno dodatno opremo. Žal pa na področju visokega šolstva ni podzakonskih določil, da bi to zažvelo v praksi.

S statusom študenta s posebnimi potrebami imajo študenti pravico do opravljanja izpitov v izrednih izpitnih rokih, kot je opredeljeno v 141. členu Statuta Univerze v Ljubljani.

Po 153. in členu 118. a Statuta Univerze v Ljubljani se lahko študenti s posebnimi potrebami vpišejo v višji letnik, tudi če niso opravili vseh predpisanih obveznosti. Člena prav tako določata, da se jim lahko podaljša absolventski staž.

Statut Univerze v Maribor v 216. členu navaja, da imajo študenti s posebnimi potrebami pri izvajanju študijskih programov posebne prilagoditve pri obiskovanju predavanj, seminarjev, vaj in pri načinu opravljanja preverjanja znanja.

Vse prilagoditve se obravnavajo individualno glede na potrebe posameznika in študentom ne pripadajo avtomatično. Možne prilagoditve so:

- opravljanje izpitov izven razpisanih rokov,
- opravljanje izpita samo v pisni ali ustni obliki,
- prilagoditve oblike izpitne pole,
- podaljšanje časa pisanja izpitov,
- uporaba posebnih pripomočkov,
- opravljanje pisnega izpita s pomočjo računalnika ali druge ustrezno dostopne naprave,
- opravljanje pisnih izpitov s pomočjo tretje osebe – zapisovalca,
- prisotnost tolmača za znakovni jezik pri opravljanju izpita,
- zagotovitev posebnega prostora za opravljanje izpita,
- prilagoditev prostora in opreme,
- krajši odmori med izpitom,
- razumen daljši rok za oddajo seminarskih nalog in drugih študijskih obveznosti,
- možnost opravljanja določenih študijskih obveznosti v paru s študentom brez invalidnosti,
- prilagoditev praktičnih vaj in študijske literature ter
- druge smiselne prilagoditve.

Seznam možnih prilagoditev

Obiskovanje predavanj, vaj in seminarjev

Zagotavljanje fotokopij prosojnic ali natisnjenih predstavitev v programu PowerPoint, fotokopij skript in drugega gradiva, opravljanje določenih nalog in vaj doma, prisotnost tolmača in zapisovalca ...

Izpiti in druge študijske obveznosti

Možnost uporabe različnih pripomočkov, izpitna vprašanja v elektronski obliki, možnost uporabe računalnika, pisni izpit namesto ustnega, daljši čas pisanja izpita, pomoč pri zapisovanju in razumevanju vprašanj, prisotnost tolmača, možnost opravljanja izpitov izven razpisanih rokov, možnost daljšega roka za oddajo seminarskih nalog in poročil, možnost opravljanja delnih izpitov ...

Knjižnica

Daljši rok izposoje študijskega gradiva, pomoč pri iskanju gradiva, možnost naročanja in rezervacije gradiva ...

Knjižnica

Napredovanje v višji letnik

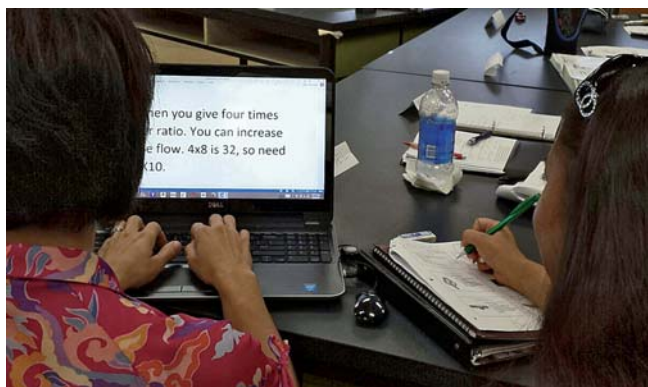
V 153. členu Statuta Univerze v Ljubljani, 171. členu statuta Univerze na Primorskem in 111. členu Statuta Univerze v Mariboru je zapisano, da lahko komisija za študentske zadeve na podlagi prošnje in ob navedbi izrednih okoliščin študentu s posebnimi potrebami odobri napredovanje v višji letnik, tudi če ta ni izpolnil vseh študijskih obveznosti.

V statutih je prav tako navedeno, da se lahko študentu s posebnimi potrebami iz opravičenih razlogov podaljša absolventski staž za največ eno leto.

Podpora gluhim in naglušnim študentom

Po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika imajo gluhi in naglušni dijaki in študenti pravico do dodatnih ur tolmača znakovnega jezika zaradi dodatnih potreb, povezanih z izobraževanjem; tako imajo namesto 30 ur pravico do 100 ur tolmačenja na leto.

Pravico do tolmača gluha oseba pridobi tako, da na centu za socialno delo vloži prošnjo za pridobitev pravice do tolmača. Obrazci so na voljo na centrih za socialno delo ali na društvih gluhih in naglušnih. Komisija, ki deluje na centru za socialno delo, prosilca povabi na pogovor, kjer preveri njegovo poznavanje znakovnega jezika, nato pa na podlagi priložene dokumentacije in opravljenega pogovora izda odločbo.

Zapisnikar za gluhe študente

Sto ur tolmačenja je namenjenih za študentovo osebno uporabo, ki se nanaša na njegov študij (npr. skupinsko delo z drugimi študenti za pripravo seminarske naloge, raziskave za seminarsko nalogo ...), ne pa za obiskovanje vaj in predavanj.

Isti zakon namreč v 11. in 12. členu opredeljuje tudi pravico do tolmača znakovnega jezika oziroma drugega ustreznega načina sporazumevanja v javnih službah in v vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih gluhoti pomeni oviro pri zadovoljevanju potreb. Na podlagi teh določb bi morale vse fakultete, ki so javni zavodi, za gluhe študente na njihovo prošnjo zagotoviti tolmača znakovnega jezika oziroma drug ustrezen način sporazumevanja na predavanjih in vajah ter pri drugih obveznih oblikah opravljanja študijskih obveznosti.

Bivanje in prehrana

Bivanje v študentskem domu

Študenti s posebnimi potrebami imajo prednost pri sprejemu v študentski dom. Za ureditev biva-

Bivanje v študentskem domu

nja je potrebno oddati prošnjo na predpisanem obrazcu, ki se mu priloži vsa dokazila, navedena na njem. Bivanje v študentskem domu se praviloma podaljšuje najdlje za čas trajanja enega dodiplomskega študijskega programa oziroma do izteka dvanajstih mesecev po zaključku zadnjega semestra ter enega podiplomskega študijskega programa. Bivanje v študentskem domu pa se lahko podaljša tudi študentom s posebnimi potrebami, ki se jim je podaljšal status študenta in predložijo dokazila o invalidnosti.

Študentski boni za prehrano

Študentska prehrana se subvencionira za čas študijskih obveznosti. Upravičenci do nje so osebe s statusom študenta, ki to dokažejo s študentsko izkaznico ali s potrdilom o vpisu za vsak semester, ki je v indeksu. Študenti imajo pravico do nakupa enega bona za prehrano za vsak delovni dan, od tega največ deset bonov za dostavo hrane na dom. Študenti z ugotovljeno invalidnostjo lahko kupijo do deset dodatnih bonov.

Študentska prehrana

Študent predloži predpisani dokument o statusu študenta in dokazilo o invalidnosti, na podlagi katerih mu izdajo bone za prehrano za tekoči mesec. Bone lahko kupuje večkrat mesečno. Bon lahko unovči le vsak študent zase.

Finančna pomoč

Otroški dodatek

Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Pravica se uveljavlja na centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na otrokovo stalno prebivališče.

Uveljavlja se lahko kadarkoli do dopolnjenega 18. leta starosti otroka, za otroke, starejše od 18 let, pa le če se šolajo, dokler imajo status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do dopolnjenega 26. leta starosti. Izjemoma se za otroka šteje tudi oseba po 26. letu starosti, če traja njeno šolanje na visoki stopnji pet ali šest let ali če oseba zaradi daljše bolezni, poškodbe ali služenja vojaškega roka šolanja ni končala v predpisanem roku.

Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo enega leta. Vsako leto je torej potrebno vložiti novo vlogo za priznanje te pravice, in sicer v mesecu, v katerem se izteče pravica do otroškega dodatka. Tisti, ki so že upravičeni do otroškega dodatka, morajo biti zelo pozorni na datum poteka pravice, da pravočasno vložijo novo vlogo še pred iztekom stare pravice, da ne pride do ukinitve pravice do dodatka. Po 18. letu starosti otroka mora vlagatelj ob vsakem uveljavljanju pravice do otroškega dodatka obvezno predložiti tudi potrdilo o šolanju.

Štipendije

Po zakonu se podeljujejo državne, kadrovske in Zoisove štipendije. Študenti, ki s študijskimi dosežki prispevajo k trajnostnemu razvoju družbe, lahko prejmejo posebno nagrado za omenjeni prispevek. Do štipendije so upravičeni dijaki, študenti in tisti odrasli, ki se izobražujejo ter izpolnjujejo pogoje, ki jih določa zakon.

Splošni pogoji za pridobitev štipendije so:

- upravičenci ob prvem vpisu v prvi letnik višješolskega ali visokošolskega izobraževanja oziroma ob prvem vpisu na prvo, drugo ali tretjo stopnjo izobraževanja ne smejo biti starejši od 26 let,
- hkrati ne prejemaajo katere štipendij iz tega zakona,

Štipendija

- ne prejemaajo štipendije ali drugih prejemkov za izobraževanje po drugih predpisih,
- niso v delovnem razmerju oziroma ne opravljajo samostojne registrirane dejavnosti ter
- niso vpisani v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje.

Štipendije se dodelijo upravičencem, ki izpolnjujejo splošne pogoje, določene v zakonu, ter pod pogoji in v višini, ki jih v javnem razpisu po predhodnem soglasju vlade določi sklad.

Državna štipendija

Študent vloži zahtevo pri pristojnem centru za socialno delo. K vlogi priloži potrdilo o vpisu v izobraževalni program, evropski življenjepis in zbirno mapo (portfolio).

Kadrovska štipendija

Kadrovske štipendije delodajalci dodeljujejo upravičencem, ki izpolnjujejo splošne pogoje po zakonu, razen starostnega pogoja, in pogoje, določene v splošnih aktih delodajalca.

Zoisova štipendija

Študent za pridobitev Zoisove štipendije vloži zahtevo na Javnem skladu Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije. O dodelitvi štipendije odloča sklad.

Ko osebi poteče status študenta, se lahko prijavi na zavod za zaposlovanje.

Zaposlovanje

Iskalci zaposlitve

Iskalec zaposlitve se prijavi na območni službi, kjer ima stalno prebivališče, takrat ko se odloči za aktivno iskanje zaposlitve. Običajno je to takrat, ko prvič išče zaposlitev ali ko mu preneha veljati delovno razmerje. Prijava v evidenco brezposelnih oseb je predpogoj za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, vključitev v zaposlitveno in poklicno svetovanje ter v programe aktivne politike zaposlovanja.

Ob prijavi je treba priložiti:

- veljavni osebni dokument,
- davčno številko in številko transakcijskega računa,
- če pa je bil iskalec zaposlitve zaposlen, tudi pogodbo o zaposlitvi, po kateri je bil razporejen na delovno mesto večino časa v zadnjih 12 mesecih pred nastankom brezposelnosti.

Na zavodu se je treba prijaviti osebno. Dodatne informacije so na voljo na uradih za delo, območnih službah zavoda po vsej Sloveniji ter na njegovih spletnih straneh na naslovu www.ess.gov.si. V rubriki e-storitve je moč naročiti tudi potrdila iz evidence zavoda. Na dom jih s pošto pošiljko dostavijo v treh dneh.

Uveljavljanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije

Po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov je zaposlitvena rehabilitacija individualna pravica invalida do sklopa storitev, s katerimi se povečuje njegova zaposljivost. Cilj rehabilitacije je, da se invalida usposobi za ustrezno delo, da se ta zaposli, zaposlitev obdrži oziroma da v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero.

Pravico do zaposlitvene rehabilitacije lahko invalid uveljavlja na:

- Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje,
- Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter
- pri delodajalcu.

Invalid, ki mu je priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije, ima pravico do denarnih prejemkov glede na vrsto, obseg in čas trajanja storitev.

Storitve zaposlitvene rehabilitacije so:

- svetovanje, spodbujanje in motiviranje invalidov k aktivni vlogi,

- priprava mnenja o ravni delovnih sposobnosti, znanj, delovnih navad in poklicnih interesov,
- pomoč pri sprejemanju lastne invalidnosti in seznanjanje o možnostih vključevanja v usposabljanje in delo,
- pomoč pri izboru ustreznih poklicnih ciljev,
- razvijanje socialnih spretnosti in veščin,
- pomoč pri iskanju ustreznega dela oziroma zaposlitve,
- analiza konkretnega delovnega mesta in delovnega okolja invalida,
- izdelava načrta prilagoditve delovnega mesta in delovnega okolja invalidu,
- izdelava načrta potrebne opreme in sredstev za delo,
- usposabljanje na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu,
- spremljanje ter strokovna pomoč pri usposabljanju in izobraževanju,
- spremljanje invalida na delovnem mestu po zaposlitvi,
- sprotno ocenjevanje uspešnosti rehabilitacijskega procesa ter
- ocenjevanje doseganja delovnih rezultatov.

Delodajalci

Subvencije plač invalidov obsegajo:

- plačilo stroškov prilagoditve delovnega mesta in sredstev za delo invalidov,
- plačilo stroškov storitev v podpornem zaposlovanju,
- oprostitvev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov,
- nagrade za preseganje kvote,
- letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov ter
- druge spodbude na področju zaposlovanja invalidov in ohranjanja delovnih mest zanje.

Kvotni sistem

Delodajalci, ki zaposlujejo najmanj dvajset delavcev, razen tujih diplomatskih in konzularnih predstavništev, invalidskih podjetij in zaposlitvenih centrov, so dolžni zaposlovati invalide v okviru določenega deleža celotnega števila zaposlenih delavcev. Za izpolnitev kvote šteje tudi sklenitev pogodbe o poslovnem sodelovanju z zaposlitvenim centrom oziroma invalidskim podjetjem, po kateri se priznavajo stroški dela v višini zneska dvanajstih minimalnih plač letno za vsakega invalida, ki bi ga moral delodajalec zaposliti v okviru predpisane kvote.

Aleksandra Rijavec Škerl

Mednarodni kongres za izobraževanje gluhih 2015, Atene

Med znamenite in najstarejše kongrese za izobraževanje gluhih lahko nedvomno uvrstimo mednarodni kongres za izobraževanje gluhih. Kongres so ustanovili v Parizu leta 1878 in velja za najstarejši kongres na področju izobraževanja, ki se neprekinjeno odvija vsakih pet let. Njegova vloga je izpostavljati in reševati aktualne probleme ter izzive na področju izobraževanja gluhih.

Kongres je znamenit po svoji milanski resoluciji, ki so jo potrdili leta 1880 v italijanskem mestu Milano. V njej so zmanjšali vlogo znakovnega jezika in namesto tega določili, da se za izobraževanje gluhih in naglušnih uporablja izključno oralna metoda. Ta metoda je nato ostala v veljavi več kot 100 let. Šele pred petimi leti, leta 2010, so na kongresu v Vancouvru v Kanadi dokončno ovrgli to resolucijo in sprejeli novo, tako imenovano »A New Era Accord« resolucijo. S tem uporabo milanske resolucije opuščajo, hkrati pa so izrazili globoko opravičilo zaradi učinka, ki ga je imela le-ta na življenje gluhih po vsem svetu.

Na tokratnem, 22. kongresu, ki se je odvijal od 6. do 9. julija 2015 v zgodovinskem grškem mestu Atene, je bil osnovni moto »Izobraževanje raznolikih učencev, več poti, en cilj«. Tema sta bili tako predvsem izobraževanje in iskanje poti za izboljšanje bralnih in učnih sposobnosti učencev ter predvsem možnosti uporabe znakovnega jezika. Eden od glavnih izzivov današnjih učiteljev in drugih strokovnjakov, ki delajo na področju izobraževanja gluhih, je namreč ponuditi prilagojeno, inkluzivno in kvalitetno izobraževanje za zelo različno populacijo otrok in učencev.

Na tem za znanstvenike s področja izobraževanja gluhih in naglušnih pomembnem kongresu sva bila tudi dva slovenska predstavnika, ki sva predstavila vsak svoj prispevek na temo uporabe družbenih omrežij med gluhih in naglušnimi ter uporabe novih tehnologij.

Mesto Atene, kot gostitelj kongresa, je mesto Sokrata in Perikla in živi že več kot 7.000 let. Danes predstavlja center umetnosti, izobraževanja in filozofije ter dom Platonove akademije in Aristotellovega liceja. Atene so znane tudi kot zibelka zahodne civilizacije in rojstni kraj demokracije. S svojimi

11 milijoni prebivalcev predstavljajo spoštljivo veliko mesto z različnimi kulturami in ponosnimi Grki.

Mednarodni kongres za izobraževanje gluhih se izvaja samo vsakih pet let v različnih državah in nanj prihaja celo do tisoč raziskovalcev, učiteljev, administratorjev, staršev in strokovnjakov iz sorodnih področij, kot so medicina, psihologija, govor, avdiologija, lingvistika, sociologija in tehnologija. Številno najbolj obiskan do sedaj je bil leta 2000 v Sydneyu v Avstraliji.

Letošnjega kongresa se je udeležilo 650 udeležencev iz 60 držav in različnih znanstvenih področij, ki se dotikajo izobraževanja gluhih in naglušnih. Na voljo je bilo kar 431 predstavitev in kar težko je bilo slediti najboljšim prispevkom, ki so pogosto potekali istočasno v kar do sedmih hkratnih sekcijah. Od tega je bilo 262 znanstvenih člankov, 81 posterjev in 88 predavanj na 17 simpozijih. Zraven pa so pomagali tolmači znakovnih jezikov iz kar 15 držav.

Na kongresu so s tehniškega vidika prikazali možnosti hkratne uporabe tolmačev znakovnega jezika, podnapisov v živo in videoposnetkov predavateljev in njihovih prezentacij. Na ta način so poskrbeli za totalno informacijo, ne glede na tip invalidnosti. Dejstvo je, da se vsi zavedajo, kako pomembno je, da se ponudi popolno zajemanje jezika ter akademskega, praktičnega in socialnega znanja. Vključevanje znakovnega jezika je od leta 2007, od 15. kongresa Svetovne zveze gluhih, in to je legitimni jezik, ki je enakovreden nacionalnemu govornemu jeziku.

Kot zanimivost so na kongresu letos prvič uvedli Sokrates dialogno sekcijo. V njej so predavatelji in udeleženci imeli priložnost, da se po določenem sklopu predavanj srečajo in predebatirajo o vsebini. Zaradi kopice vprašanj se je debata pogosto zavlekla celo v čas kosila ali večerje.

Med najpomembnejšimi vabljenimi predavatelji so izstopali predvsem znameniti profesor Marc Marschark iz ZDA, profesor Harry Knoors z Nizozemske, profesor Greg Leigh iz Avstralije, Sue Archbold iz Anglije in Colin Allen, predsednik Svetovne zveze gluhih (angl. World Federation of the Deaf).

Profesor Greg Leigh je v svojem predavanju predstavil zgodovino in krivico, ki se je zgodila gluhim z odpravo znakovnega jezika. Povedal je zanimivo informacijo, da je bila na kongresu v Milanu več kot polovica od 180 udeležencev Italijanov, ki so uporabljali in promovirali samo oralno metodo. Ostali maloštevilni udeleženci iz drugih držav tako niso imeli odločitvene besede pri sprejemanju resolucije. Omenil je sedanje razlike med razvitimi in nerazvitimi državami, ki izhajajo predvsem iz števila otrok, ki dobijo polžev vsadek, saj naj bi jim ta pomagal pri lažji integraciji v socialno in družbeno okolje.

Profesor Marc Marschark, kot eden izmed plodnih znanstvenikov na področju izobraževanja, je izpostavil problematiko izobraževanja gluhih v zgodovini in ugotovil, da je vedno prihajalo do različnih mnenj in poskusov najti ustrezne metode za izobraževanje gluhih in naglušnih. Ugotavlja tudi, da se je vse preveč pogosto poskušala najti »ena sama pravilna« rešitev za stalne izobraževalne izzive in da se vse preveč išče ena sama pot k boljšemu akademskemu uspehu. Opozoril je, da tukaj ni ene same poti do cilja, torej do znanja, ampak da obstaja veliko poti in da se je treba posebej prilagoditi zelo raznoliki skupini gluhih in naglušnih.

Profesor Harry Knoors, ki tudi tesno sodeluje na znanstvenem področju s profesorjem Marcom Marscharkom, je predstavil svoje videnje uporabe jezika učiteljev v razredu gluhih učencev. Prikazal je pomen uporabe znakovnega jezika, izgovorjene besede in simultane komunikacije, ki se povežejo v relaciji z navodili, skupinskim učenjem in zajemanjem znanja. Predstavil je tudi nekaj načinov, ki bi lahko bili učiteljem v pomoč, vendar s tem da se je poskušal izogniti rešitvi, ki bi veljala za vse.

Sue Archbold je predstavila razvoj polževih vsadkov ter njihov vpliv na življenje in izobraževanje otrok. Ugotavlja, da je vse več gluhih otrok v običajnih šolah in uspešno uporabljajo govorni jezik kot njihov glavni način komunikacije in za dostop do izobraževanja. Ugotavlja tudi, da se v tem primeru, ko otrok sliši, povečata tudi nivo izobrazbe in znanje.

Colin Allen, predsednik Svetovne zveze gluhih, je predvsem poudaril pomen uvajanja znakovnega jezika v izobraževanje. Prav tako se je zavzemal za zaščito znakovnega jezika v skladu z deklaracijo Združenih narodov, ki jo je med prvimi podpisala tudi Slovenija. Predstavil je nekaj primerov dobre prakse uporabe znakovnega jezika in si pri tem za-

želel, da bi imeli gluhi polni dostop do integriranega izobraževanja, ki bi bil prilagojen njihovim potrebam. Ni pomembna samo metoda, je poudaril, pomembno je, da imajo gluhi na voljo različne možnosti komunikacije in da imajo možnost izbire – in da se s tem umaknejo ovire v komunikaciji, tako v domačem, družbenem in šolskem okolju.

Slovenska predstavnika na kongresu sva bila izr. prof. dr. Matjaž Debevc in dr. Ines Kožuh z Inštituta za medijske komunikacije na Fakulteti za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Univerza v Mariboru.

Prof. dr. Matjaž Debevc je predstavil svojo študijo o uporabi podnapisov, ki jo je naredil v sodelovanju z znamenito evropsko univerzo ETH v Zürichu, Švica, Zavodom za gluhe in naglušne ter z Društvom gluhih in naglušnih Podravja. Rezultati te študije so pokazali, da so podnapisi povečali razumevanje vsebine kratkih besedil, ki so bile predstavljene v videoposnetku tolmača znakovnega jezika. S tem je dokazal, da je nujno potrebno v vsak videoposnetek dodati ne samo možnost prikaza tolmača znakovnega jezika, temveč tudi podnapisov, saj oboje skupaj lahko poveča izboljšanje razumevanja pisne besede. Izsledki te študije so bili tudi uspešno objavljeni v priznani znanstveni reviji Plos One.

Dr. Ines Kožuh je predstavila rezultate raziskave, ki jo je izvedla v okviru svoje doktorske naloge v Nemčiji, kasneje pa še v Sloveniji, Avstriji in Švici. V

študiji je želela preučiti uporabo spletnih družbenih omrežij med gluhi in naglušnimi uporabniki v omenjenih državah. Študijo je izvedla pod mentorstvom izr. prof. dr. Matjaža Debevca z Univerze v Mariboru in prof. dr. Manfreda Hintermairja s Pedagoške univerze v Heidelbergu v Nemčiji. V študiji jo je predvsem zanimal odnos med identiteto gluhih in naglušnih oseb, ki jo doživljajo ob uporabi teh orodij, kako se povezujejo v spletne skupnosti ter kako sobivajo s člani drugih spletnih skupnosti. V Nemčiji je sodelovalo v raziskavi 199 gluhih in naglušnih uporabnikov spletnih družbenih omrežij, v Sloveniji pa 43. Rezultati so pokazali, da je identificiranje s svetom gluhih v nasprotju z identificiranjem s svetom slišočih. Težnja h gradjenju spletnih skupnosti pa se je pozitivno dopolnjevala s tem, kako so se osebe povezovale s člani drugih spletnih skupnosti. Izkazalo se je, da imajo spretnosti uporabe znakovnega jezika vpliv na gradjenje spletnih skupnosti.

Tokratni kongres se je zaključil z dobrimi vtisi, le gluhi so si želeli, da bi bilo za tolmačenje v mednarodni znakovni jezik bolje poskrbljeno. Zaradi velikega števila predstavitev organizatorji namreč niso zagotovili tolmačenja vseh vsebin. Pred koncem so tokratni organizatorji razglasili še lokacijo naslednjega kongresa. Profesor Greigh Leigh je povabil vse udeležence v Brisbane v Avstraliji, kjer se bo leta 2020 odvil 23. mednarodni kongres za izobraževanje gluhih.

Dr. Matjaž Debevc in dr. Ines Kožuh

Minuta

Komu?
V minuti živiš.
Sprememba ...
V minuti čas beži ...

Zagrabi te ...
Dušo, veselje,
pojdite na zrak.

V minuti pomislite ...

Najdimo koristno,
komu pomagaš ...?
Najdimo koristno.
Pomoč v minuti.

Uganite, komu?

Nekomu polepšaj dan,
polepšaj nasmeh,
dotik, tolažbo, klepet.
Daš upanje – dotik,
nič več ni sam,
v minuti je nasmejan.

Kako lepo bi bilo
v minuti polepšati nasmeh,
objem, klepet, dotik,
ne ostane sam ...

Žalostno ...

Dajmo upanja,
polepšati ... nekomu ...

Dunja Hrvatin

Mednarodni dan gluhih v Kopru

Mednarodni dan gluhih praznujejo gluhi vsako tretjo soboto v septembru. Letos je nacionalno slovesnost organiziralo Društvo gluhih in naglušnih Koper v sodelovanju z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije.

V Kopru sta nas čakala toplo vreme in dobra organizacija – prostovoljci Društva gluhih in naglušnih Koper v modrih majicah so nas usmerjali povsod. Dopoldne so člani našega društva preživeli v raziskovanju lepote mesta. Predsednik in sodelavci Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ter predsedniki in sekretarji društev smo se udeležili sprejema na uradu župana Mestne občine Koper v Pretorski palači, kjer nas je sprejel Peter Bolčič, podžupan Mestne občine Koper. Udeležili smo se tudi kratkega vodenelega ogleda Pretorske palače, ki je zgrajena v značilnem beneškem slogu in se ponaša tudi z odlično ohranjeno lekarno Alla Fenice, ki je bila v lasti družine Palma. Ogledali smo si še v originalnih embalažah shranjene primerke zdravilnih mešanic. Zgodovinski zapisi kažejo, da je lekarna delovala kar 500 let.

Lekarna Alla Fenice

Ob 12. uri se je v veliki kinodvorani Planeta Tuš Koper pričela slavnostna akademija. Nagovore so imeli predsednica Društva gluhih in naglušnih Koper Antonija Selišnik in sekretarka Sonja Bordon, predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladen Veršič, predstavnik Urada za družbene dejavnosti in razvoj Mestne občine Koper Timotej Pirjevec in poslanec Državnega zbora Jani Möderndorfer. Prek videoposnetka nas je nagovorila tudi državna sekretarka Martina Vuk z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Sledil je bogat kulturni program. Člani Društva gluhih in naglušnih Koper so pod režisersko taktirko gluhe gledališke umetnice Lade Lištvanove pripravili hudomušno predstavo o tehničnih pripomočkih, nastopile pa so še mlade plesalke – navijačice in gluhi žonglerki s Češke. Poslušali smo lahko tudi pesem Nine Pušlar *Svet je tvoj*, ki jo je prek videa v kretnji predstavila mlada članica Društva gluhih in naglušnih Koper. Prireditev je še prehitro minila.

Popoldne smo preživeli ob obali Kopra, kjer je potekal festival Sladka Istra. Uživali smo v okušanju različnih dobrot, ki jih je bilo na stojnicah veliko na izbiro. Z druženjem smo nadaljevali tudi v Grand hotelu Bernardin, kjer je potekalo slavlje do večera. Uživali smo v dobri hrani in glasbi v živo, nekateri so tudi zaplesali.

Torta za 60 let

Društvu gluhih in naglušnih Koper čestitamo za odlično organizacijo mednarodnega dneva gluhih in aktivnih 60 let delovanja!

Maja Vodopivec

Prireditev ob mednarodnem dnevu gluhih v Ljubljani

Mestno društvo gluhih Ljubljana je ob mednarodnem dnevu gluhih že tradicionalno organiziralo kulturno prireditev. Lansko leto je sicer zaradi selitve v nove prostore izjemoma ni bilo, zato pa je bila letos še toliko bolj zanimiva in zabavna.

Na Prešernovem trgu

Druga sobota v septembru je bila sončna in tako kot nalašč za dogajanje na prostem. Prešernov trg je bil poln ljudi, ki so se z zanimanjem ustavljali ob naši stojnici, kjer sta jih prijazno sprejeli Magda Perčič in Marija Kušenič. Mimoidoči so spoznavali delovanje našega društva in se seznanjali z življenjem in posebnostmi gluhih.

Člani folklorne skupine z županom Zoranom Jankovičem

Kulturno prireditev s sloganom »Roke govorijo, oči poslušajo« sta ob spremstvu tolmačev znakovnega jezika Natalije Rot in Martina Klepca povezovala člana našega društva Milica Razlag in Gašper Rems.

Prireditev smo otvorili s slovensko himno v znakovnem jeziku, sledila sta nagovora predsednika društva Nikolaja Vogla in župana Mestne občine Ljubljana Zorana Jankoviča. Obiskovalci smo se zabavali ob pantomimi Janeza Turka in uživali ob pesmi Ljubljanski zvon, ki sta nam jo v kretjni predstavili članici gluhe pevske skupine Solze, Hilda Skvarča in Tončka Žunič. Stojčaplavz sta prejela športnika, akrobata in adrenalinska odvisnika Filip Kržišnik in Blaž Slanič iz F&B Acrobatics. Z nastopom sta prikazala nemogoče meje moči, koncentracije in ravnotežja. Vse to je rezultat njenega trdega dela, rednega treninga in vztrajnosti.

Nasmejali smo se ob naslednji humorni točki pantomime – gluhemu pevskega zboru je dirigiral Janez Turk. Pevci so se potem takoj prelevili v folkloriste in nastopili s točko gorenjskih plesov v tišini. Plesalci gluhe folklorne skupine Veselje so ob vodstvu Tanje Drašler odlično opravili svoj nastop.

Neisha s pesmijo *Visoko nad oblaki*

Nepozaben konec prireditve pa je pričarala pevka Neisha s pesmijo *Visoko nad oblaki*. S to pesmijo je sodelovala tudi v kampanji *Zvoke v roke*, ki je opozarjala na pomembnost znakovnega jezika. Gluhim je pesem z vživljajočo krettno približala tolmačka Natalija. Za zaključek so se ob Neishini klavirski spremljavi zavrteli še folkloristi in obiskovalci prireditve. Bilo je nepozabno!

Z vami bomo zagotovo spet naslednje leto!

Maja Vodopivec

Gluhota

Letošnje rekordne poletne vročine smo se rešili. Smo že v hladnejših jesenskih mesecih.

V mariborskem društvu gluhih in naglušnih Podravja smo zbirali, da se udeležimo mednarodnega dneva gluhih v Kopru, kjer je bila v soboto, 19. 9. 2015, svečana proslava našega dneva gluhih. Enkrat letno se udeleženci zberejo na srečanju, ki traja cel dan. Govori, nastopi kulturno-umetniških skupin gluhih in naglušnih ustvarjalcev in razne igre so vedno množično obiskani. Praznik gluhih je ta dan v septembru po vsej Evropi kot tudi zunaj nje posebej pomemben, saj takrat širšo javnost opozorimo na manjšinsko skupnost gluhih in na probleme, s katerimi se vsakodnevno srečujemo.

Gluhi smo še vedno invalidi, vendar imamo kljub 100-% izgubi sluha birokratsko določeno le 70 % telesne okvare. Gluhonemost je ena najtežjih okvar, saj si gluhi in nem. Brez olepšanja lahko napišemo, da ob koncu šolanja praktično ne znaš slovnice; le nekaterim uspe, če sploh.

Leta 2002 smo v Sloveniji končno dočakali, da je naša kretnja – govorica rok uradno postala z zakonom priznan materni jezik gluhih. Joj, kako bi zakričala, zakaj sem gluha! Žal še to ne gre, ker so mi glasilke zakrnele. Tolmač kot pomoč pri zdravniku

ali na občini je nujen. Vavčer pa je plačilno sredstvo za tolmača in je izdan s strani centra za socialno delo. Velika hvala vsem tolmačem, ki se trudijo besedo spremeniti v kretnjo!

Ivica Burggraf

Ob vsem tem pa se, kljub svojim 84 letom, vedno bolj zavedam, da je gluhi človek prezrt na vseh področjih življenja in dela v naši družbi. On je le opazovalec, ali pa tudi ne. Globoko pa se zaveda svoje »nepismenosti«, zato prosim, v imenu vseh nas gluhih, opismenite me oziroma vse nas. Obudimo se ter združimo se v boju za našo abecedo, da jo znamo napisati pravilno v stavek.

Ivica Burggraf

Ivica Burggraf med gluhi prijatelji

Dom starejših Idila in Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor

V mesecu januarju so tri zaposlene iz Doma starejših Idila pričele z izobraževanjem iz slovenskega znakovnega jezika, ki je namenjen gluhim in naglušnim osebam. Pri nas namreč stremimo k novostim in odprtosti za čim širšo populacijo ljudi.

Predstavitve društva

Ker strokovno osebje pogosto ne pozna komunikacije gluhih in naglušnih, so le-ti velikokrat za marsikaj prikrajšani in odrinjeni na rob. V našem domu smo se iz tega razloga odločili usposobiti osebje za komunikacijo z njimi in jim tudi na široko odpreti vrata.

Že nekaj mesecev uspešno sodelujemo z Društvom gluhih in naglušnih Podravja Maribor, pri čemer je

glavno pobudo za sodelovanje dala tolmačka slovenskega znakovnega jezika Kaja Zlatka Hötzl.

Gledališka predstava Jože Koser

Člani društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor so nas tudi obiskali v našem domu. Priredili so nam kratko pantomimo, učili naše stanovalce osnovnih kretenj in se z njimi tudi družili. Na koncu pa so naše tri zaposlene odkretale pesem, ki so se jo naučile za zaključni izpit prve stopnje tečaja slovenskega znakovnega jezika.

Špela Lubej

Varovanci Doma starejših Idila

Dan evropske mobilnosti invalidov

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor se je predstavilo na tednu evropske mobilnosti invalidov. Pripravili smo različne zloženke, abecedo v znakovnem jeziku in literaturo učenja slovenskega znakovnega jezika. Seveda nismo bili edini v tem sklopu, še veliko drugih društev je sodelovalo in predstavilo svoje delovanje. Pripravili smo tudi krajši kulturni program in uprizorili igro z naslovom »Pri zobozdravniku«.

Pantomima

Spretnost

Vsekakor pa smo želeli javnosti predstaviti svet gluhotote. Tako smo v svojo sredino povabili podžupanja Mestne občine Maribor gospo Jelko Črničev in ji za trenutek približali svet gluhotote. Na ušesa smo ji natakneli posebne slušalke, ki ne prepuščajo nobenega zvoka, in vzpostavili medsebojno komunikacijo oziroma se začeli z njo pogovarjati. Kaj se je zgodilo? Postala je nekoliko zmedena, ker ni slišala prav ničesar. To je bil le delček tega, kar smo želeli prikazati, in sicer kako je živeti v svetu tišine. Priznala nam je, da si ni predstavljala, kako je to težko.

Tomislav Divjak

Podžupanja Jelka Črničeva

Milan Kotnik in Božo Raušl

Športno-rekreativno srečanje invalidov Maribora 2015

11. 9. 2015 smo v sodelovanju s Svetom invalidov Mestne občine Maribor organizirali drugo športno-rekreativno srečanje invalidov Maribora. Prijavljenih je bilo 13 društev, ki so vključena v Svet invalidov Mestne občine Maribor, med njimi tudi gluhi in naglušni člani Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor.

Druženje

Sodelujoči so se v velikem številu odzvali vabilu ter tako naredili to srečanje še veličastnejše. Pomerili smo se tudi v različnih športnih disciplinah, ki so tokrat imele šaljiv prizvok. Tekmovali smo v vleki vrvi, metali pikado, igrali tarok in balinali. V velikem številu smo sodelovali tudi v tomboli, skratka, bili smo zelo aktivni. Zmagovalna ekipa v vleki vrvi je kot simbolično nagrado prejela sodček kakovostnega vina. S pomočjo donatorjev smo organizirali tudi bogat srečelov s čudovitimi in dragocenimi nagradami. Ker pa na nobeni takšni prireditvi ne

Baliranje

Intervju

sme manjkati presenečenje, smo tokrat organizirali tombolo z bogatimi nagradami. Prvo nagrado nam je podarilo eno od turističnih podjetij v vrednosti nad 500 €. Prejemniki vseh treh nagrad pri tomboli so bili dobitkov zelo veseli. Samo srečanje je potekalo v prijetnem, prijateljskem ozračju, kar je bil tudi cilj organizatorja. Naša želja je bila, da se člani različnih invalidskih društev med seboj še bolj spoznajo ter s tem še bolj utrdijo prijateljske vezi in sodelovanje med društvi. Srečanje je bilo medijsko zelo dobro podprto, tako da je javnost o dogodku zelo dobro obveščena.

Vleka vrvi

Želimo, da bi bilo takšnih prireditev več, da se čim več srečujemo in družimo člani različnih društev med seboj. Glede na dosedanji odziv članov društev si želimo, da postane ta prireditev tradicionalna.

Aleksander Trnjar

Izlet na Gorenjsko

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče je organiziralo ekskurzijo na Gorenjsko.

Najprej smo se ustavili pri Baziliki Marije Pomagaj na Brezjah, kjer smo se udeležili svete maše. Pot nas je nato vodila v Radovljico, kjer smo obiskali Muzej čebelarstva in spoznali avtohtono raso čebel, svetovno priznane čebelarje in poslikane panjske končnice. V lectarskem muzeju pa so nam prikazali, kako se izdelava lectovo srce, ogledali pa smo si tudi ponudbo izdelkov iz lecta.

Po kosilu smo se odpeljali še na Bled na prijeten sprehod ob jezeru in se posladkali z najbolj znano blejsko sladico.

Vanja Godec

Pred muzejem Lectar

Vzpon na Triglav

Člani Medobčinskega društva gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče so 8. in 9. avgusta organizirali vzpon na Triglav.

Odpravo 12 oseb je vodila članica Sabina Hmelina, ki je ta znameniti vrh obiskala že četrtič. Pot so pričeli v poključkih smrekovih gozdovih in se skozi ruševje ter prek travnikov prav počasi vzpenjali do Vodnikovega doma, kjer so se okrepčali in si nabrali novih moči. Pogumno so nadaljevali pot do Kredarice, kje so tudi prespali.

Na Kredarici

Najbolj pogumni so šli do vrha

Naslednje jutro pa so osvojili še Triglav. S prvostopniki na najvišji slovenski vrh so opravili še obvezen krst ob Aljaževem stolpu ter naredili nekaj čudovitih fotografij, sledil je spust nazaj v dolino in pot proti domu.

Vanja Godec

Strokovni simpozij: »Gledališča, prisluhnite! Tudi gluhi in naglušni želimo uživati kulturne dobrine.«

Slovenski gledališki inštitut (SLOGI) in Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije sta v okviru evropskega projekta »Dostopnost do kulturne dediščine ranljivim skupinam« 15. septembra organizirala strokovni simpozij.

Strokovni simpozij je bil organiziran, da bi analizirali stanje dostopnosti uprizoritvene umetnosti osebam z okvaro sluha, in to tako z vidika uporabnikov teh dobrin kot tudi njihovih ustvarjalcev. Kako dostopne so gledališke predstave gluhim in naglušnim obiskovalcem? Koliko posluha imajo kulturne ustanove in ustvarjalci za potrebe gluhih? To sta bili osrednji vprašanji, o katerih so razglabljali predavatelji strokovnega posveta in tudi udeleženci.

Mag. Mojca Jan Zoran, direktorica Slovenskega gledališkega inštituta, je izrazila prepričanje, da bo simpozij pripomogel k boljšemu razumevanju potreb gluhih in naglušnih v gledališču. Predsednik Zveze Mladen Veršič je poudaril, da v Sloveniji živi kakih tisoč gluhih, ki za sporazumevanje uporabljajo slovenski znakovni jezik, ter kakih 70.000 oseb, ki nosijo slušni aparat. Njihova želja je, da bi bilo čim več kulturnih ustanov opremljenih s slušnimi zankami, ki omogočajo spremljanje predstav uporabnikom slušnih aparatov, za gluhe pa bi bil med predstavami potreben tolmač ali pa bi bile predstave opremljene z nadnapisi ali podnapisi. Pravice gluhih in naglušnih morajo biti tudi v kulturi izenačene s pravicami slišočih.

Predsednik Zveze Mladen Veršič

Dr. Sašo Gazdić, vodja Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice na Ministrstvu za kulturo, je obžaloval, da so finančna sredstva Ministrstva za kulturo okrnjena, a si bodo prizadevali, da bi še naprej izvajali projekte, ki v kulturni prostor vklju-

čujejo tudi ranljive skupine. Izrazil je tudi željo, da bi bil rezultat posveta sporočilo ministrstvu, katere so najbolj bistvene potrebe gluhih in naglušnih, ki bi jih bilo treba čim prej zadovoljiti. Zaveza ministrstva pa je, je dejal, da skrbi za ranljive skupine in si prizadeva za njihovo enakopravnost v družbi.

Dr. Sašo Gazdić

Celodnevni simpozij je potekal v treh tematskih sklopih. Prvi je bil posvečen pravicam gluhih in naglušnih, kot so opredeljene v predpisih, ter tudi dejanskemu stanju in potrebam, o katerih želi skupnost gluhih in naglušnih ozavestiti širšo javnost. V drugem sklopu se je vstopilo na teren prakse in govorniki so predstavili stanje dostopnosti gledaliških predstav za gluhe in naglušne obiskovalce. V tretjem sklopu pa je bila predstavljena gledališka produkcija gluhih in naglušnih v preteklosti in zdaj.

Sklop 1.: Pravice gluhih in naglušnih – predpisi, potrebe in dejansko stanje

- **Gluhi in dostopnost do kulturnih dobrin.** Anton Petrič, strokovni delavec, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

Čeprav se gluhi in naglušni v svojem življenju srečujejo s socialno in senzorno oviranostjo ter številnimi komunikacijskimi ovirami, ki jim povzročajo veliko težav v vsakodnevnem življenju, izobraževanju, na delovnem mestu itd., pa je javnost še vedno premalo seznanjena z njihovimi problemi. Gluhi imajo svoj jezik, kulturo in svojo socialno sredstvo. Slovenski znakovni jezik je Republika Slovenija uzakonila kot manjšinski jezik leta 2002. Januarja leta 2014 je Vlada Republike Slovenije razglasila 14. november kot dan slovenskega znakovnega jezika. Konvencija Organizacije Združenih narodov o pra-

Anton Petrič

vicah invalidov opredeljuje kulturo gluhih kot svojo kulturo, ker jo že opredeljuje njihov jezik.

Zaradi senzorne oviranosti osebe z okvaro sluha ne morejo spremljati gledaliških predstav, če ni zagotovljenega tolmača ali vgrajene indukcijske zanke, ki omogoča sprejem zvoka za naglušne osebe. Gluhe in naglušne osebe se stežka vključujejo v javno kulturno življenje, že zaradi senzorne oviranosti. Imajo pa svoje kulturne dejavnosti, ki jih izvajajo prek lokalnih društev gluhih in naglušnih po Sloveniji, kjer se združujejo, in tudi v kulturnih projektih Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Ti projekti jim omogočajo, da razvijejo in negujejo kulturo gluhih, ki je opredeljena v Konvenciji OZN o pravicah invalidov in jo UNESCO priznava kot kulturno-jezikovno identiteto. Eden od ciljev Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije je razvijanje in ohranjanje kulture gluhih z zahtevnejšimi in obsežnejšimi nacionalnimi kulturnimi programi. Skozi uporabo znakovnega jezika izražajo kulturno ustvarjalnost: v gledaliških igrah, pantomimi, filmski umetnosti in likovnih delih.

- **Ocena stanja na področju dostopnosti gluhih in naglušnih oseb do kulturnih dobrin in ukrepi Ministrstva za kulturo za izboljšanje dostopnosti.** Simon Žorga, svetovalec I za invalidsko problematiko, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Ministrstvo za kulturo skrbi za kulturne potrebe gluhih in naglušnih oseb na naslednje načine:

- s sofinanciranjem kulturnih projektov društev gluhih in naglušnih oseb v okviru različnih javnih razpisov,
- s sofinanciranjem programov različnih javnih (kulturnih) ustanov, ki med drugim zajemajo tudi nakup prilagojenega gradiva in posebne informacijsko-komunikacijske opreme za izvedbo potrebnih prilagoditev.

Simon Žorga

V letih od 2008 do 2014 je Ministrstvo za kulturo v okviru javnega razpisa za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in za podporo njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada sofinanciralo tudi projekte, namenjene izobraževanju, usposabljanju in zaposlovanju gluhih in naglušnih oseb na področju kulture.

Na Ministrstvu za kulturo ocenjujejo, da se dostopnost javnih ustanov za gluhe in naglušne v zadnjih letih postopno izboljšuje.

- **Vzporednice dostopnosti do kulturne dediščine in dostopnosti do gledališč.** Vida Koporc Sedej, profesorica geografije in umetnostne zgodovine, sekretarka, Direktorat za kulturno dediščino, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Vida Koporc Sedej

Zagotavljanje najširše dostopnosti do informacij o kulturni dediščini ter vključevanje gluhih in naglušnih oseb v njeno varstvo in predstavljanje je eden izmed ciljev, ki mu v zadnjih letih na Ministrstvu za kulturo namenjajo posebno skrb.

Pri varstvu kulturne dediščine in komuniciranju z najširšo javnostjo se muzeji vsakodnevno srečujejo.

jo z izzivi, kako zagotoviti dostopnost do informacij o predmetih, zbirkah in vsebinah, da so le-ti dostopni vsem obiskovalcem.

Za razumevanje različnih potreb obiskovalcev muzejev in lažje delo zaposlenih sta bili s finančno podporo Ministrstva za kulturo izdani dve publikaciji; izvirno in temeljno strokovno delo, priročnik avtoric dr. Mojce Lipec Stopar, mag. Rajke Bračun Sova in dr. Vlaste Vodeb z naslovom *Dostopen muzej – Smernice za dobro prakso in Muzeji, javnost, dostopnost*, strokovno delo avtoric mag. Rajke Bračun Sova in dr. Vlaste Vodeb.

V prispevku je bilo predstavljeno, katere smernice iz navedenih publikacij lahko pripomorejo tudi k boljši dostopnosti gledališč.

- **Dostopnost avdiovizualnih medijev.** Ivan Oven, sekretar, Direktorat za medije, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Ivan Oven

Na osnovi pregleda različnih virov se ocenjuje, da ima težave pri dostopu do programskih vsebin medijev najmanj 10 odstotkov prebivalcev Republike Slovenije. Zakonodaja sicer zagotavlja, da smo ne glede na osebne okoliščine pred zakonom vsi enaki, vendar pa so pravice tako imenovano senzorno oviranih zaradi specifičnih potreb v medijski zakonodaji še posebej opredeljene. Ker so že stari Rimljani ugotovili, da zakoni niso pisani za nevedne, je posebej pomembno, da se zakonskih določb in pravic ne zavedajo le izvajalci, ampak tudi uporabniki. Na kratko je bilo preleteno, kje in kako so v slovenski zakonodaji te pravice zapisane.

V nadaljevanju so bile predstavljene aktivnosti in stanje na področju, za katero je pristojno Ministrstvo za kulturo, to je področje medijev. V resor ministrstva tako sodita priprava in izvajanje nasle-

dnjih zakonov: Zakon o medijih, Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah, Zakon o RTV Slovenija in Zakon o slovenskem filmskem centru, javni agenciji Republike Slovenije.

Na osnovi Zakona o medijih ministrstvo vsako leto izvede naslednja dva javna razpisa:

- projektni razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev,
- razpis za sofinanciranje kulturnih projektov in programskih vsebin, namenjenih senzorno oviranim v njim prilagojenih tehnikah, ter za razvoj tehnične infrastrukture, namenjene senzorno oviranim.

Na koncu pa je bil še pregled, kako je zagotovljena dostopnost do filmov in oddaj oziroma aktivnosti, ki jih v ta namen izvajajo na Slovenskem filmskem centru, javni agenciji Republike Slovenije, in pa na RTV Slovenija.

Sklop II: Dostopnost gledaliških predstav gluhim in naglušnim v praksi

- **Gledališče, dostopno gluhim osebam.** Nataša Kordiš, tolmačka za slovenski znakovni jezik

Igralci v običajnem gledališču govorijo, pojejo, plešejo in se neomejeno gibljejo po celem odru. V predstavah, kjer nastopajo gluhi igralci za gluhe gledalce, igralci kretajo in se gibljejo po odru. Pri tem pazijo, da kretajo tako, da občinstvo kretnjo vidi.

Prilagoditve v rednih gledališčih so nadnapisi, ki naglušnim in gluhim omogočajo, da spremljajo govor, ter tolmačenje. Prednost tolmačenja je, da gluhi gledalci spremljajo gledališko igro v svojem jeziku. Gluhi gledajo tolmača in obenem spremljajo dogajanje na odru. Slabost pa je ta, da gluhi pretežno gledajo tolmača in igralci nimajo neposrednega stika s publiko.

V slovenski znakovni jezik lahko tolmačijo tako, da je gluhemu gledalcu dobro razviden slog govorjenja. Ko je govor hiter, je kretnja hitra, ko je izgovorjava bolj zategnjena, je tudi kretnja takšna, da je način govora vizualiziran. Tako lahko v kretnjo pretvorimo vse prvine govorjenega jezika.

Ko gluhi igralci nastopajo za slišče publiko, tolmačenje poteka simultano iz kretnje v govor. Govor tolmača/tolmačke je zvočni posnetek kretnje, mimize in govora gluhih. Z barvo, višino in jakostjo glasu se prevedejo hitrost, jakost in način izvajanja kretnje.

- **Naglušnost in oglušelost v gledališču.** Darja Pajk, predsednica Odbora naglušnih, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

Darja Pajk

Osebo opredeljujemo kot naglušno, ko se pojavi že minimalna izguba sluha, ki pravzaprav še ne povzroča bistvenih težav v vsakdanjem življenju, se pa že kažejo težave v komunikaciji na daljavo in razumevanju oddaljenega govora kljub uporabi običajnega ozvočenja. In prav gledališča so tista, kjer so težave z razumevanjem tako zelo izrazite, da včasih že misel na obisk gledališča sproži nelagodje med naglušnimi, njihovo število pa žal z leti nevdržno narašča. S tem seveda naraščajo tudi potrebe po prilagoditvah. Žal se zmotno povezuje prilagajanje za gluhe in naglušne le z uporabo slovenskega znakovnega jezika, ki pa naglušnim in oglušelim ne nudi užitka razumevanja vsebine. Zavedati se je treba, da kljub temu da je komunikacijska bariera – nezmožnosti slišati in razumeti – enaka, je potreba po prilagajanju fizičnega okolja popolnoma drugačna. Seveda so na voljo rešitve, ki nudijo ugodje vsem obiskovalcem gledališča, žal pa se jih premalo poslužujemo. Nedavna prilagoditev tako velike prireditve, kot je Škofjeloški pasijon, primerna za senzorne invalide, posebej za gluhe in naglušne, je bila prvi izziv njeni skupini, saj so pripravili tako tekstovno kot zvočno prilagoditev za naglušne in oglušele gledalce.

- **Dostopnost Cankarjevega doma osebam z okvaro sluha na praktičnem primeru predstave »Plemena«.** Staša Mihelčič, vodja projektov kulturno-umetniškega programa, Cankarjev dom

V Cankarjevem domu imajo možnost uporabe indukcijske zanke v treh dvoranah: Linhartovi, Kosovelovi in v Klubu CD. Predstava Plemena avtorice Nine Raine, v režiji Matjaža Latina in v izvedbi SSG Trst, obravnava tematiko gluhih in naglušnih. V zasnovi ni bila narejena tako, da bi jo lahko brez dodanega prevajalca za znakovni jezik spremljalo gluho občinstvo. Dva lika v drami sta gluha in

v predstavi kretata, ostali ne. To, kar dva igralca pripovedujeta v znakovnem jeziku, se pojavi kot napis na platnu. Govor vseh ostalih oseb pa je na desni strani odra v Cankarjevem domu v znakovni jezik prevajala oseba, ki jo je priskrbela Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije. Na vaji pred predstavo je režiser za malenkost priredil sceno, da je bilo za tolmačko dovolj prostora. Potem so tolmačko bolje osvetlili. Vstopnice za gluhe in naglušne so zagotovili tako, da so sedeže v dvorani nekako po diagonali rezervirali zanje – tisti del, ki je bil bližje tolmački, je bil namenjen njim. Vidnost tolmačkinih rok in obraza je bila dobra, tako sta na vaji ocenila dva predstavnik Zveze.

Staša Mihelčič

- **Dostopnost slovenskih gledališč: ocena stanja in možnosti.** Sandra Jenko, kustosinja pedagoginja, SLOGI

Dostopnost uprizoritvene umetnosti osebam z različnimi oviranostmi je vprašanje, ki se ga načeloma vsa gledališča zavedajo, toda ustrezne rešitve večinoma ne izpolnijo pričakovanj. Medtem ko je v večini kulturnih ustanov, kjer prostorske razmere to dopuščajo, dobro poskrbljeno za fizično dostopnost, na primer za osebe na invalidskih vozičkih, je informacijska in vsebinska dostopnost osebam z okvaro vida ali sluha še v povojih. Gledališča se sicer zavedajo svojega poslanstva in želijo razširiti krog obiskovalcev ter odpraviti prostorske in komunikacijske ovire, kar delno dokazujejo tudi strateški načrti. Toda večinoma so manjkajoča finančna sredstva največja ovira pri uresničevanju teh načrtov. Dodaten zavirajoč akter je pomanjkanje povpraševanja senzorno oviranih obiskovalcev, ki je lahko posledica manjkajočih prilagoditev ali pa slabe poučenosti ciljnih skupin o možnostih in pripravljenosti gledališč. V primeru gluhih in naglušnih zajemajo ciljni oziroma uresničeni ukrepi za večjo dostopnost gledaliških predstav na naših odrih predvsem tolmačenje v slovenski znakovni jezik, nadnapise in uporabo slušne indukcijske zanke. Ali se seznam možnih prilagoditev predstav

dejansko že konča s temi tremi ukrepi ali si lahko zamislimo tudi druge umetniške pristope?

Sklop III.: Gledališka produkcija gluhih in naglušnih nekoč in danes

- **Začetki gledališke dejavnosti gluhih na Slovenskem.** Melanie Likar, študentka fotografije, SLOGI

Melanie Likar

Melanie se je v okviru projekta Dostopnost do kulturne dediščine ranljivim skupinam usposabljala v Slovenskem gledališkem inštitutu. Med drugim je pripravila raziskavo o zgodovini gledališča gluhih na Slovenskem. Pomagala si je z različnimi gradivi iz Arhiva Republike Slovenije, s članki iz starih časopisov in fotografijami. Za dobo pred drugo svetovno vojno je našla veliko več podatkov kot za kasnejša obdobja. Zato se je v predstavitvi osredotočila na gledališke začetke gluhih pri nas.

Ugotovila je, da so gluhi igralci v preteklem času veliko dosegli na gledališki odrih, na primer pod vodstvom Vinka Rupnika, učitelja na Zavodu za gluhe in naglušne. Pred občinstvom jih govor in znakovni jezik nista ovirala. Igrali namreč niso samo za gluho občinstvo, temveč za širšo javnost, ki so ji z veseljem in predanostjo dokazali, da lahko gluhi tako kot slišče pripravijo in odigrajo gledališko predstavo. S tem so se borili tudi za enakopravnost gluhih ter za njihove možnosti pridobivanja izobrazbe in poklica. Po pionirskih začetkih v tridesetih letih 20. stoletja je gledališka dejavnost gluhih po drugi svetovni vojni le počasi zopet zaživela. Iz virov so razvidne sicer posamezne predstave, zlasti pantomime, toda neprekinjena gledališka produkcija gluhih in naglušnih na Slovenskem se je očitno prav razvila šele v 21. stoletju.

- **Moje delo kot delo gluhe režiserke za skupino Tihe stopinje.** Lada Lištvanova, vodja ljubiteljske gledališke skupine Tihe stopinje, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

Lada Lištvanova prihaja s Češke. Stara je bila komaj leto in pol, ko je zbolela za hudo obliko gripe. Pustila ji je še hujše posledice – izgubila je sluh. Invalidnost, o kateri sama pravi, da je nevidna, je ni ustavila na poti do cilja. Na Akademiji za glasbo in upodabljanje umetnost v Brnu je diplomirala iz gledališke režije, od leta 2002 pa vodi gledališko skupino Tihe stopinje, s katero je postavila na odrske deske že več kot dvajset gledaliških del.

Lada Lištvanova

Lištvanova dela večinoma za gluho populacijo. Seveda pa so vrata odprta vsem in vesela je tudi slišče publike, saj tako lahko spoznavajo gluhe in njihovo kulturo. Sicer so običajna gledališča gluhim nedostopna, ker ne razumejo, kaj se dogaja na odru, zato potrebujejo tolmača znakovnega jezika, da lahko spremljajo verbalni del predstave.

Znakovni jezik je materni jezik gluhih, v njem se pogovarjajo, izražajo, mislijo, sanjajo – in tako se izražajo tudi na odru. Za gluhe ob ogledu gledališke predstave Tihe stopinje v znakovnem jeziku to ni problem, problem je za slišče. Zato Lištvanova v predstavo vključuje tudi tolmače slovenskega znakovnega jezika, ki posojajo svoj glas gluhim igralcem. Tolmači se morajo vživeti v zgodbo. Igralci skupine Tihe stopinje namreč kretajo »po gluho«. Tako, kot se gluhi pač izražajo v svojem znakovnem jeziku. Tolmači skušajo to prevesti v slovenski jezik in čim bolj približati sliščemu občinstvu, kar je težka naloga.

Sporočilo strokovnega simpozija Gledališča, prisluhnite! je, da si tudi gluhi in naglušni želijo uživati kulturne dobrine. Organizatorji in sodelujoči na simpoziju si prav tako želijo, da bi bil ta simpozij spodbuda, da kulturne ustanove postanejo bolj odprte za gluho in naglušno občinstvo.

Anton Petrič

Naglušnost in oglušlost v gledališču

Osebo opredeljujemo kot naglušno, ko se pojavi že minimalna izguba sluha, ki pravzaprav še ne povzroča bistvenih težav v vsakdanjem življenju, se pa že kažejo težave v komunikaciji na daljavo. Stopnje naglušnosti so opredeljene od minimalne izgube sluha na nivoju več kot 25 dB pa vse do hude izgube sluha na stopnji 90 dB. Pa vendar se v zadnjih letih za naglušne identificira veliko ljudi s še večjo izgubo sluha. Tudi če se govori že o izgubah sluha, ki so medicinsko opredeljene kot gluhoti, lahko posameznik z določenimi pripomočki še vedno sliši, razume in za komunikacijo uporablja govor ter poslušanje.

Veliko na tem področju pripomorejo tudi integracija otrok v redne osnovne šole, možnosti dodatne učne pomoči, ki so je naglušni in gluhi otroci deležni (poleg tehničnih pripomočkov) in želja večine staršev, da otroku ponudijo možnosti doživljanja zvoka ter s tem tudi možnosti v življenju, ki jih imajo njihovi sicer slišiči vrstniki.

Predvsem pa se ne sme zanemariti velikega dela populacije, ki sluh izgubi v odrasli dobi in se z nastalo situacijo izjemno težko sooča. Oseba, ki izgubi sluh kot odrasla, namreč živi in funkcionira v svojem okolju, ki je v večini primerov slišiče, in se prav tako težko sooča z učenjem drugačnega, direktnega načina komunikacije.

Današnja tehnologija je napredovala v tolikšni meri, da lahko tudi osebe, ki so praktično medicinsko gluhe, za sporazumevanje uporabljajo poslušanje, kar je seveda veliko olajšanje vseh nas, ki smo izgubili sluh kot odrasli.

Vendar pa se je treba zavedati, da število naglušnih narašča in s tem tudi potrebe po prilagoditvah, saj je preprosto dejstvo, da želimo nadaljevati svoje življenje brez večjih posebnosti in se ne želimo izpostavljati.

Iz tega izhaja tudi, da je treba ločevati med gluho populacijo, ki uporablja slovenski znakovni jezik, ter med gluho in naglušno populacijo, ki ga ne uporablja.

Kljub temu da se tako gluhi uporabniki slovenskega znakovnega jezika kot gluhi (oglušeli) ter naglušni srečujemo z enako komunikacijsko bariero, to je nezmožnostjo slišati, je naša potreba po prilaganju fizičnega okolja popolnoma drugačna.

Prav zaradi slabega razumevanja razlik pri zadovoljevanju potreb po komunikaciji in razumevanju menim, da je za le-to najbolje za trenutek vstopiti v kožo naglušnih oseb ter prisluhniti, kako slišijo one. To nam poda uvid v situacije, v katerih se pogosto nahajajo. In prav naglušnost in nerazumevanje govornega je pogosto razlog za umik v samoto, izogibanje množičnim prireditvam.

Poraja se tudi vprašanje, čemu se kadarkoli sploh omenja kulturo naglušnih. Zakaj bi si želeli drugačno kulturo? Čemu? Smo običajni ljudje, ki smo oglušeli zaradi različnih vzrokov, vendar ne želimo spreminjati načina svojega življenja, če se lahko uredi dostopnost okolja.

Ob tem se mi hkrati postavlja tudi vprašanje, zakaj razmišljanje, da želijo invalidi biti samo v družbi z drugimi invalidi. Kaj če kdo izmed trenutno zdravih oseb postane invalid? Kakšne bodo njegove želje in potrebe? Bo nenadoma zamenjal krog ljudi, med katerimi biva, s katerimi vzdržuje stike?

In zakaj naj bi invalide zanimala samo problematika invalidov? Dostopne se jim naredi predstave, ki govorijo o invalidih in jih posredno s tem silijo v razmišljanja v določenih okvirih.

Kje je ovira? V kom se pojavlja ovira? Da se ne razmišlja o polnem in enakovrednem življenju invalidnih in neinvalidnih oseb? Seveda je treba razumeti, da so včasih oviranosti takšne, da se jih ne da odpraviti, toda pričakovati je razumevanje.

Miselnost nedotakljivosti in spodbujanje drugačnosti.

Je tehnični pripomoček res tisti, ki omogoča odpravo pomanjkljivosti? Ali so morda ljudje tisti, pri katerih je nujno treba spremeniti miselnost o drugačnosti?

Se naglušni odločamo za obisk gledališča? V kakšnih primerih? Koliko teksta pravzaprav razumemo?

Vprašanja, ki so se porajala, so vodila v kratko anketo, ki je potrdila moje domneve, da bi naglušni večkrat obiskali gledališče, če bi jim bilo prilagojeno. Da večina naglušnih, kljub temu da razume le 30 do 50 % govornega besedila, tiho obsedi na svojih sedežih in počaka do konca. Potrdi se trdi-

tev, da je bilo veliko obiskov gledališč v okviru obveznih študijskih vsebin, da pa so bile prilagoditve za naglušne skromne ali pa jih ni bilo.

Iz osebnih izkušenj vem, kako neprijetno je pogosto spraševanje soseda, kaj se dogaja na odru, čemu se ljudje okoli tebe smejejo. Pogosto se smejiš z njimi navzven, v sebi pa biješ bitko, saj tistih 30, 40 ali malenkost več odstotkov ne pričara čara igre.

Tudi miselnost, da je redno ozvočenje dovolj, da naglušna oseba razume govor, je žal pogosto zmotna. Zvoki, ki nastajajo med gledalci, namreč dodatno otežujejo razumevanje govora; premikanje igralcev po odru, svetlobni učinki, mrakobnost, oddaljenost sedišča od odra pomenijo pravzaprav oteževalne okoliščine, ki naglušne spravijo v stisko.

Pogosto zataji tudi tehnika in takrat se te lahko enostavno poloti obup.

Pa vendar se da. Z malo dobre volje in nekaj tehnologije se lahko uredi dostopnost tudi naglušnim in oglušelim osebam. Pa tudi tistim gluhim, ki so dobri bralci tekstovnih sporočil. In s tem se osreči veliko ljudi, ponudi se jim enakopravnost, občutek upoštevanja in dobrodošlosti.

Izjemno sem bila vesela, ko se je pisarna Škofjeloškega pasijona odločila za prilagoditve in je bil to prvi izziv naši skupini, da je pripravila tekstovno in zvočno prilagoditev za naglušne in oglušele gledalce. Njihovi odzivi pa so pokazali, da smo z organizacijo le-tega na pravi poti.

Darja Pajk

Darja Pajk

Ob dnevu slovenskega znakovnega jezika posebna gledališka predstava v znakovnem jeziku o enem največjih športnikov Slovenije Roku Petroviču

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in Slovensko mladinsko gledališče vas vabita na ogled gledališke predstave *Rokova modrina*, ki jo je po dramskem prvencu novinarja Boštjana Videmška zrežiral Matjaž Pograjc. Na sporedu bo v četrtek, 12. novembra, ob 19. uri v zgornji dvorani Slovenskega mladinskega gledališča in bo tolmačena v slovenski znakovni jezik. Traja približno 75 minut in nima odmora.

Videonapovednik si lahko ogledate na spletni povezavi:

<https://www.youtube.com/watch?v=6lrcI1zo1eE>

Cena vstopnice za člane društev gluhih in naglušnih je 10 eur (znižana cena). Pri blagajni pokažite svojo člansko izkaznico društva. Vstopnice so na voljo v Prodajni galeriji Slovenskega mladinskega gledališča na Trgu francoske revolucije 5 v Ljubljani, ki je odprta vsak delavnik od 12.00 do 17.30 in ob sobotah od 10.00 do 13.00. Več informacij dobite na spletni strani: www.mladinsko.com.

Vsebina:

Rok Petrovič je bil – in še vedno je – edini serijski zmagovalec v zgodovini slovenskega alpskega moškega smučanja. V sezoni 1985/86, na vrhuncu smučarske evforije, je v skupnem seštevku slaloma s petimi zmagami osvojil največje število točk in za seboj pustil tako Ingemarja Stenmarka kot

Bojana Križaja. Ker nikoli ni bil ekipni igralec in ker je izstopal iz ideološko-marketingške PR uravnilovke, ker je igral, smučal, živel in razmišljal absolutno po svoje in ker je šport veliko bolj kot tekmovanje v nacionalnih barvah (na robu političnega delovanja) dojemal kot osebnostno rast, je izstopal tako močno, da ga večkrat sploh ni bilo mogoče opaziti. Z razlogom.

Smučal je tako, kot se smuča danes. Le da z muzejsko opremo. Iskal je idealno linijo in odkril poudarjen stranski lok. Gibal se je tako nežno, kot je bila ostra njegova misel. Zmagoval je, ker se ni bal poraza. Ker se je preko cankarjanskih previsov povzpел nad domačijsko-uničevalni koncept. Brez varovanja. Solo. Ko so drugi govorili, je Rok molčal. Njegov molk je bil glasen. Prebiral je nemško klasično filozofijo in se našel v budističnih spisih. Ko so drugi tekli, je on plaval. Odplaval. Najprej, izjemno mlad, v znanost. V fiziko in v metafiziko, ki ju je tako umetelno spojil, da je skoraj osmisлил alkimijo. Kasneje v morske globine. V drugo, a nikakor ne novo dimenzijo. V mir nizkega srčnega utripa in očiščenja pričakovanj; razkosanja ega. Kjer je nostalgija le stranski učinek umiranja odvečne teže. Nekaj časa je lovil. Potem se je pustil ujeti. In ostal tam spodaj. Doma.

Slovensko mladinsko gledališče

Mestno društvo gluhih Ljubljana v sodelovanju
z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije
razpisuje gledališki festival gluhih 2015,
ki bo v soboto, 14. novembra 2015,
V SiTi Teatru BTC (dvorana Mercurius), Šmartinska 152, Ljubljana.

PROGRAM:

- od 12.00 do 17.00: priprava in vaje,
- 17.00: otvoritev gledališkega festivala,
  - podelitev priznanj,
  - pogostitev za sodelujoče.

Državno prvenstvo v balinanju

V soboto, 12. 9. 2015, je Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče v športni dvorani Balinček v Rogaški Slatini organiziralo ekipno državno prvenstvo v balinanju.

Otvoritev prvenstva je bila ob 8. uri. Pozdravni govor sta imela predsednik društva Matevž Marinško in predsednik športne sekcije Branko Brumec. Vse zbrane športnice in športnike je pozdravil tudi podžupan Občine Rogaška Slatina Martin Kidrič. Tehnični delegat Športne zveze gluhih Slovenije je bil Anton Petrič, pravila tekmovanja je predstavil Jože Verk, tolmačila pa je Marija Koser.

Udeleženci državnega prvenstva

Sistem iger in žreb sta bila opravljena po pravilih tekmovalne komisije Balinarske zveze Slovenije. Sodil je gospod Jože Verk.

Prvenstva se je udeležilo 11 ekip iz sedmih društev. Tekmovanje se je pričelo ob 8.30 in je trajalo do 15. ure. Sledila je razglasitev rezultatov in podelitev pokalov.

REZULTATI:

Moški – ekipno

1. mesto: Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana
2. mesto: Društvo AURIS Kranj
3. mesto: Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče

Ženske – ekipno

1. mesto: Društvo gluhih in naglušnih Celje
2. mesto: Društvo AURIS Kranj
3. mesto: Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče

Vanja Godec

Konjiški maraton

Zadnjo nedeljo v septembru je v Slovenskih Konjicah potekal 3. konjiški maraton – maraton z dušo. Letos je teklo več kot 1000 tekačev, med njimi pa smo bili tudi članice in člani Medobčinskega društva gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče.

Našo skupino je sestavljalo 13 tekačev, ki so se preizkusili na 21, 10 ali 5 kilometrov dolgi progi. Maraton je bil zelo dobro organiziran, tudi vreme je bilo za tek odlično. Vsak je tekkel po svojih zmognostih in ponosno zastopal naše društvo.

Vanja Godec

Udeleženci konjiškega maratona

Državno prvenstvo gluhih v košarki

V soboto, 26. 9. 2015, je Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske v sodelovanju s Športno zvezo gluhih Slovenije organiziralo državno prvenstvo gluhih v košarki. V športni dvorani Osnovne šole Milojke Štrukelj v Novi Gorici so tekmovala tri ekipe, vsaka se je pomerila z vsako.

Naslov državnega prvaka je osvojila ekipa Društva gluhih in naglušnih Ljubljana.

Rezultati:

DGN Ljubljana in MDGN Velenje 78 : 28

DGN Severne Primorske in DGN Ljubljana 32 : 59

MDGN Velenje in DGN Severne Primorske 30 : 72

Končni vrstni red:

Prvo mesto: DGN Ljubljana

Drugo mesto: DGN Severne Primorske

Tretje mesto: MDGN Velenje

Državno prvenstvo si je ogledal bodoči selektor slovenske košarkarske reprezentance gluhih gospod Tone Krump.

Dobitniki medalj in pokalov

Z osvojenim naslovom prvaka se ekipi Društva gluhih in naglušnih Ljubljana odpira možnost sodelovanja na DIBF (Deaf international Basketball Federation) EuroCupu, ki bo od 25. do 28. novembra 2015 v italijanskem Bergamu.

Vsem košarkarjem čestitamo za dobre rezultate!

Slovo od Rudolfa Korenčiča (19. 1. 1943 – 12. 9. 2015)

V soboto, 19. 9. 2015, smo se člani Društva gluhih in naglušnih Ljubljana na pokopališču Šentvid pri Stični poslovili od našega prijatelja in člana društva Rudolfa Korenčiča. Rudolfa bomo ohranili v lepem spominu, saj je zelo rad prihajal v društvo in pomagal pri različnih aktivnostih. Med drugim je prav on pred leti pri paviljonu društva zasadil vinsko trto in skrbel za njeno rast. Gojil je tudi ljubezen do lesa in izdelkov iz njega. Izdelal je več lesenih skulptur, ki so na ogled v društvu. Naj počiva v miru.

**Janez Slatinšek in člani
Društva gluhih in naglušnih Ljubljana**

Kulturni dom Domžale
Franca Bernika

28.november
ob 16h

AGENT VS MAFIA

